

Tyytyväisyystutkimus Ässä-monitoimikentistä

Janina Taimio

Opinnäytetyö
Vierumäen yksikkö
Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma
Kevät 2015

Tekijä Janina Taimio	
Koulutusohjelma Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Tyytyväisyystutkimus Ässä-monitoimikentistä	Sivu- ja liitesivumäärä 45 + 4
Opinnäytetyön nimi englanniksi Satisfaction survey of Ässä-multi-function fields	
<p>Tämä opinnäytetyö on osa Suomen Palloliiton ja S – ryhmän välistä yhteistyötä, jota on tehty Ässä–monitoimikenttäohjelman parissa vuodesta 2010. Vuosina 2011-2014 lasten monitoimikenttiä on rakennettu noin 40 kappaletta koulujen pihoille ympäriin Suomen. Suomen Palloliiton ja S – ryhmän tarkoituksena on jatkaa yhteistyösopimusta neljällä vuodella eteenpäin. Tavoitteena on rakentaa yhteensä 100 monitoimikenttää.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää koulujen henkilökunnan eli rehtoreiden ja opettajien tyytyväisyyttä monitoimikenttiä kohtaan. Lisäksi selvitettiin tutkimukseen osallistuneiden koulujen taustatietoja, monitoimikenttien kuntoa ja hoitoa, kentän käyttöaktiivisuutta ja sen vaikutusta käyttäjien liikunta-aktiivisuuteen sekä jatkotoimenpiteitä.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena. Kyselyn vastausaika oli 22.11.-15.12.2014. Kysely laadittiin Webropol-ohjelman avulla ja kohderyhmänä toimi koulujen henkilökunta eli rehtorit ja opettajat. Kysely lähetettiin jokaiselle 36 koululle, jonka pihaan on rakennettu Ässä-monitoimikenttä vuosien 2011-2014 välillä. Kyselyyn vastasi 21 koulua, joten vastausprosentti oli noin 58 %. Kaikki kyselyyn osallistuneet henkilöt eivät vastanneet jokaiseen kysymykseen, joten vastaajien määrät vaihtelivat kysymyksittäin.</p> <p>Tämän opinnäytetyön päälöydöksenä oli, että tutkimukseen osallistuneet koulut ovat pääosin olleet tyytyväisiä Ässä-monitoimikenttätuotteeseensa, joka on ollut aktiivisesti käytössä ja lisännyt oppilaiden liikunta-aktiivisuutta. Kuitenkin joitakin kehitysehdotuksia tuli ilmi. Esimerkiksi huoltotoimenpiteet olivat epäselvät monille kouluille. Näitä kehitysehdotuksia on hyvä miettiä ja mahdollisesti myös toteuttaa tulevaisuudessa, jotta Ässä-monitoimikenttäohjelmasta tulisi entistä onnistuneempi hanke.</p>	
Asiasanat liikunta, koulut, lapset, liikuntapaikkarakentaminen, tyytyväisyys	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lasten fyysinen aktiivisuus ja liikuntakokemukset	3
2.1	Lasten liikunnan edistäminen	4
2.2	Lasten liikunnan terveysvaikutukset	4
2.3	Lasten liikuntasuositukset	6
2.4	Lasten oppiminen ja kehitys	7
3	Suomen Palloliitto	11
3.1	Visio, missio ja strategia.....	12
3.2	Ässä-monitoimikenttäohjelma	12
3.3	Esimerkkinä Loviisan monitoimikentän avajaistilaisuus	14
4	Liikuntapaikkarakentaminen.....	15
4.1	Urheilukenttien historia.....	15
4.2	Urheilukenttien kehitysnäkymät.....	16
4.3	Liikuntapaikkarakentamisen nykytila	16
4.4	Urheilukenttien suunnittelu ja rakentaminen.....	18
4.5	Liikuntapaikkarakentamisen ympäristövaikutukset	20
4.6	Lähiliikuntapaikat, monitoimikentät ja hiekkatekonurmi	21
5	Tutkimuksen tarkoitus	25
6	Tutkimusmenetelmät.....	26
6.1	Kohderyhmä	26
6.2	Kyselyn järjestäminen	26
6.3	Kyselyn sisältö	26
6.4	Tilastolliset tarkastelut.....	27
7	Tutkimustulokset.....	28
7.1	Päätulokset	28
7.2	Monitoimikenttien kunto ja hoito	28
7.3	Monitoimikenttien käyttöaktiivisuus ja sen vaikutus oppilaiden liikunta- aktiivisuuteen	31
7.4	Tyytyväisyys monitoimikenttiä kohtaan ja jatkotoimenpiteet	34
8	Pohdinta	37
8.1	Tulosten tarkastelu.....	37
8.2	Tutkimuksen luotettavuus	39
8.3	Kehittämisehdotukset, jatkotutkimusehdotukset ja johtopäätökset	40
	Lähteet	42
	Liitteet	46

1 Johdanto

Lasten liikkumattomuus on kasvava ongelma Suomessa. Lapset ja nuoret liikkuvat aivan liian vähän. Tammikuussa 2015 julkistettiin Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitoksen opettajan Anne Soinin tekemä väitöskirjatutkimus, jossa mitattiin kolmevuotiaiden päiväkotilasten fyysistä aktiivisuutta. Tulosten mukaan lasten fyysinen aktiivisuus on suurelta osin matalatehoista eli istumista, seisomista tai kävelemistä. Harva tutkimukseen osallistunut liikkuu reippaasti kaksi tuntia joka päivä, mikä on Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005) määrällinen tavoite. Päiväkoti-ikäisten lasten spontaani, fyysisesti aktiivinen leikki ja toiminta ovat siis huolestuttavan vähäistä. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Tämä opinnäytetyö on osa Suomen Palloliiton ja S – ryhmän välistä yhteistyötä, jota on tehty Ässä–monitoimikenttäohjelman parissa vuodesta 2010. Vuosina 2011 – 2014 lasten monitoimikenttiä on rakennettu noin 40 kappaletta koulujen pihoille ympäri Suomen. Suomen Palloliiton ja S- ryhmän tarkoituksena on jatkaa yhteistyösopimusta neljällä vuodella eteenpäin. Tavoitteena on rakentaa yhteensä 100 monitoimikenttää ympäri Suomen. Ässä–monitoimikenttäohjelman lähtökohtana on vuonna 2011 suuri tarve lasten ja nuorten liikuntaolosuhteiden parantamiseen. Ongelmana oli erityisesti lähiliikuntapaikkojen riittämättömyys.

Tämä opinnäytetyö on ajankohtainen juuri nyt, koska Suomen Palloliiton ja S – ryhmän välisestä hankkeesta ei ole aikaisemmin tehty näin laajaa tyytyväisyystutkimusta. Sen tekeminen on tärkeä ja ajankohtainen asia. Ässä–monitoimikenttäohjelmaan hakijana voi toimia sekä koulu että kunta. Ohjelmasta myönnetään 10 000 euron avustus monitoimikenttien rakentajille. Jokainen Ässäkenttä vihitään käyttöön avajaistilaisuudessa, josta sovitaan yhdessä koulun, Suomen Palloliiton piirin ja alueosuuskaupan kanssa. Ohjelmaan osallistuvat koulut sitoutuvat avajaistilaisuuteen sekä osallistumaan monitoimikentän käyttötutkimukseen.

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Suomen Palloliitto. Se on perustettu vuonna 1907. Siihen kuuluu noin 1000 jäsenseuraa, joissa pelaa noin 119 000 rekisteröityä pelaajaa. Harrastajamäärältään Suomen Palloliitto on Suomen suurin urheilun lajiliitto. Se on jalkapallon erikoisliitto, joka on vastuussa kaikesta Suomen jalkapallotoiminnasta ja sen kehittämisestä.

Suomen Palloliiton tavoitteena on kohottaa jalkapalloyhteisö merkittävimmäksi liikunta-alan yhteiskunnalliseksi toimijaksi Suomessa. Toimijoiden halutaan olevan aktiivisesti

mukana ottamassa vastuuta ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnista valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Suomen Palloliiton tehtävänä on luoda menestymisen mahdollisuuksia, kunnioittaa jokaisen tavoitteita ja tukea niiden toteutumista kentällä ja katsomoissa. Suomen Palloliiton mukaan jalkapallo on nautintoa, intohimoa ja ahkeraa työtä unelmien eteen. Se on myös suomalaisten sankaritekoja ja luovuutta päivästä toiseen niin arjessa kuin arvokisoissakin.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää koulujen henkilökunnan eli rehtoreiden ja opettajien tyytyväisyyttä monitoimikenttiä kohtaan. Lisäksi selvitetään tutkimukseen osallistuneiden koulujen taustatietoja, monitoimikenttien kuntoa ja hoitoa, kentän käyttöaktiivisuutta ja sen vaikutusta käyttäjien liikunta-aktiivisuuteen sekä jatkotoimenpiteitä.

2 Lasten fyysinen aktiivisuus ja liikuntakokemukset

Lasten normaalin kasvun ja kehityksen kannalta liikunta on yksi perusedellytyksistä. Liikunta ja fyysinen aktiivisuus tukee lasten kehitystä. Ne vahvistavat elimistön fyysisiä rakenteita ja antavat mahdollisuuden motoristen, emotionaalisten, kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen harjoitteluun. (Nupponen, Halme, Parkkisenniemi, Pehkonen & Tammelin 2010, 12.)

Liikunta-aktiivisuus on riippuvainen monesta eri asiasta, kuten iästä ja sukupuolesta. Pienten lasten kohdalla vanhempien ja muiden aikuisten järjestämällä liikuntamahdollisuuksilla on suuri vaikutus. Kouluikäisten kohdalla puolestaan kavereilla on suuri merkitys. Lähes kaikki Suomessa asuvat lapset osallistuvat koululiikuntaan. Siksi sillä on huomattava osuus alakouluikäisten liikunta-aktiivisuudessa yhdessä välituntien, seuratoiminnan ja kaveripiirin kanssa. (Nupponen ym. 2010, 12.)

Lapsilla on luontainen tarve liikkua, mutta se heikkenee iän myötä. Sen säilymiseen tulisi pyrkiä. Lapsuudessa opittu elämäntapa kantaa usein aikuisuuteen saakka. Lapsuuden liikunta-aktiivisuus luo siis pohjan myöhemmille liikuntatottumuksille. Liikunta auttaa parantamaan elämänlaatua ja fyysisesti aktiiviset lapset ovatkin tutkimusten mukaan passiivisia lapsia hoikempia ja terveempiä. (Nupponen ym. 2010, 12-13.)

Noin 20 % suomalaisista nuorista on fyysisesti täysin passiivisia. Hieman alle 50 % nuorista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Alle 10 – vuotiaiden keskuudessa riittävästi liikkuvien osuus on suurempi kuin murrosikäisillä. Pojat liikkuvat kuormittavammin kuin tytöt iästä riippumatta. (Fogelholm, Vasankari & Vuori 2011, 76.)

Liikunnan harrastaminen on lisääntynyt, tytöillä enemmän kuin pojilla. Liikunta on myös monipuolistunut, yhä useammat lapset ja nuoret harrastavat vähintään kolmea lajia ainakin satunnaisesti. Kuitenkin kestävyyslajien suosio on vähentynyt. Nuorten kestävyys ja käsilihas kunto ovatkin heikentyneet viimeisten vuosikymmenten aikana. Lisäksi lasten väliset kuntoerot ovat kasvavat koko ajan. Fyysisen aktiivisuuden määrä on syksyllä ja talvella vähäisempää kuin keväällä ja kesällä. Lisäksi vaikka television katselu on yleistyä 1990 – luvulla, 2000 – luvun alussa muutos vaikuttaa pysähtyneen. Kuitenkin ainakin osa lapsista viettää entistä enemmän aikaa tietokoneen parissa. (Fogelholm ym. 2011, 76-77.)

2.1 Lasten liikunnan edistäminen

Liikunnan edistämistä ajatellen lasten ja nuorten tärkeimmät kohderyhmät ovat murrosikäiset, lihavat ja koulussa heikoimmin menestyvät, joilla fyysinen aktiivisuus on yleensä vähäistä. Hyviä liikunnan edistämisen esimerkkejä ovat ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien parantaminen, vanhemmilta saatu tuki ja vanhempien fyysisen aktiivisuuden lisääminen. Tärkeimmät lasten ja nuorten liikunnan edistämisen alueet ovat koti, kotipiha, koulu, koulunpiha ja lapsen tai nuoren kotikunnan ohjattu liikunta. Pelkkä liikuntamahdollisuuksien edistäminen ei kuitenkaan yksinään riitä ratkaisemaan liikkumattomuuden riskiryhmien tuomaa haastetta. Niille, joita koulun liikuntatunnit tai urheiluseuroissa liikkuminen eivät kiinnosta, tulisi keksiä jotain uutta ja innovatiivista. (Fogelholm ym. 2011, 81-82.)

Liikuntaan mahdollisuuksia tarjoava ympäristö ennustaa nuorten runsaampaa liikunnanharrastusta. Lasten kohdalla tätä asiaa ei ole voitu osoittaa, mikä johtuu todennäköisesti siitä, että vaihtelua ympäristössä ei ole ollut riittävästi. Toinen syy voi olla se, ettei ympäristöllä ole lasten fyysiseen aktiivisuuteen yhtä paljon merkitystä kuin nuorten aktiivisuuteen, koska lasten liikunta on niin spontaania. Lasten aktiivisuudesta iso osa on satunnaista ja välitöntä, esimerkiksi leikkien lomassa tapahtuvaa. Tämän takia fyysisen aktiivisuuden ajan ja kuormittavuuden arviointi on paljon vaikeampaa kuin aikuisilla. (Fogelholm ym. 2011, 81-82.)

2.2 Lasten liikunnan terveysvaikutukset

Lasten liikunnan tärkeimpiä seurauksia terveyden kannalta ovat parantunut painonhallinta, liikuntataitojen kehittyminen, luuston vahvistuminen, myönteinen liikuntaan liittyvä minäkuva, vuorovaikutustaitojen ja reilun pelin hengen oppiminen, sosiaaliset suhteet ja aikuisiän liikunnan edellytysten parantuminen. Lasten ja nuorten hyvä terveyskunto pitää sisällään hengitys- ja verenkiertoelimistön kunnan, tuki- ja liikuntaelimistön kunnan ja sopivan painon. Lisäksi säännöllinen fyysinen aktiivisuus on yhteydessä muun muassa alentuneeseen kokonaiskuolleisuuteen, aikuisiän diabetekseen ja paksusuolen syöpään. (Fogelholm ym. 2011, 76-79; Lähiliikuntapaikat 2015; Sydänliitto 2015.)

Fyysisen aktiivisuuden merkitys lapsen terveydelle on suuri. Liikunnalla on paljon myönteisiä vaikutuksia sydän- ja verisuonisairauksien riskitekijöihin. Riskitekijöitä ovat esimerkiksi lisääntynyt veren LDL – kolesterolin pitoisuus, pieni HDL – kolesterolin pitoisuus, kohonnut verenpaine ja heikentynyt sokerinsieto eli insuliiniresistanssi. Liikunta on lapsilla yhteydessä suurentuneeseen HDL – kolesterolin pitoisuuteen, mutta yhteyksiä LDL – kolesteroliin ei ole löydetty. Osassa tutkimuksista on fyysisesti aktiivisten lasten

insuliiniresistanssi ollut parempi kuin fyysisesti passiivisten lasten. Liikunta voi myös laskea lasten verenpainetta, jos se on alun perin ollut yli viitearvojen. (Fogelholm ym. 2011, 82-83; Suomen Terveysliikuntainstituutti Oy 2011.)

Sydän- ja verisuonisairauksien riskitekijät ovat yhteydessä sekä fyysiseen passiivisuuteen, epäterveellisiin ruokailutottumuksiin että lihavuuteen. Jo lapsilla on havaittu, että lihavuus lisää näitä riskitekijöitä. Liikunta siis suojelee pitkäaikaissairauksilta sekä oman itsenäisen vaikutuksensa ansiosta että auttamalla painonhallinnassa. Samanaikaisesti, kun lasten perusaktiivisuus on vähentynyt ja passiivinen elämäntyyli yleistynyt, on lihavuus lisääntynyt. Liikunta on yksi tärkeimmistä ratkaisuista lasten lihomisen estämisessä. Liikunta on myös turvallisempi painonhallintakeino lapsilla ja nuorilla kuin ruoankäytön rajoittaminen, koska ruoankäytön rajoittamiseen voi aina liittyä syömishäiriöiden vaara. (Fogelholm ym. 2011, 83; Suomen Terveysliikuntainstituutti Oy 2011.)

Joissakin tutkimuksissa lihaviiden lasten painoa on saatu kuriin lisäämällä ohjattua liikuntaa ja etenkin pyrkimällä fyysisesti passiivisten ajankäytön vähentämiseen. Lapset ovat luonnostaan aktiivisia ja tämän takia vähentynyt fyysinen passiivisuus korvautuu helposti vähintäänkin kohtalaisella fyysisellä aktiivisuudella. Fyysistä passiivisuutta on pyritty vähentämään esimerkiksi puuttamalla television katseluun tekemällä lapsista valikoivia ja viisaita television katselijoita. (Fogelholm ym. 2011, 83.)

Lasten liikunnan tärkeimmät terveydelliset vaikutukset on kuitenkin haettava tuki- ja liikuntaelimistön kehittymisestä, psykososiaalisista vaikutuksista sekä liikuntatottumusten muotoutumisesta ja säilymisestä aikuisuuteen saakka. Mitä myöhemmin lapsuudessa liikuntaa harrastetaan, sitä paremmin se ennustaa aikuisiän fyysistä aktiivisuutta. Tärkeintä onkin saada nuori jatkamaan liikunnan harrastamista läpi murrosiän. Lasten liikuntataidot, liikkuvuus ja liikehallinta kehittyvät erityisesti kymmenen ensimmäisen elinvuoden aikana. Kaikkein kriittisin aika on päiväkotikäisenä ja ala-asteen alussa, jolloin on hyvin tärkeää saada mahdollisimman monipuolista päivittäistä fyysistä aktiivisuutta. Kiipeily, erilaiset palloleikit ja juoksua sekä hyppyjä vaativat leikit ja pelit ovat erittäin hyviä liikuntataitojen kehittäjiä. (Fogelholm ym. 2011, 84; UKK-instituutti 2014.)

Luuston kehittyminen vaatii riittäviä liikunnallisia ärsykeitä. Erityisesti kasvupyrähdyksen aikana liikunta on tärkeää. Jos murrosikäinen on fyysisesti passiivinen, hän ei saavuta parasta mahdollista luuston lujutta ja rakennetta aikuisuuteen mennessä. Tämä taas lisää osteoporoosin riskiä myöhemmällä iällä. Siksi murrosiän kynnyksellä tulisi harrastaa paljon hyppyjä, pyrähdyksiä ja suunnanmuutoksia sisältävää ja painoa kannattavaa

liikuntaa. Pallopelit ja aerobic ovat hyviä esimerkkejä. (Fogelholm ym. 2011, 84; Luustoliitto 2012.)

Fyysinen aktiivisuus vaikuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Se voi vaikuttaa sekä käsitykseen itsestä, itsetuntoon että fyysiseen minäkuvaan. Liikunnalla voi olla suuri rooli lapsen kehityksen ja kasvun tukemisessa. Tämän takia liikunnan tulisi olla hauskaa ja nautinnollista. Lapset ovat luonnostaan kiinnostuneita oppimaan uusia taitoja, liikkumaan, leikkimään, pelaamaan, parantamaan fyysistä kuntoaan ja saamaan uusia kavereita, mutta kaikkein tärkeintä on, että liikunta on mukavaa. (Autio & Kaski 2005, 10; Liikuntatieteellinen Seura 2012.)

Fyysinen aktiivisuus voi vahvistaa myös lapsen myönteistä minäkuvaa. Tämä vaatii kuitenkin hyvien kokemusten ja palautteen saamista. Vastakkaisessa tilanteessa liikunta voi olla lapselle ikävä kokemus, mikä voi estää lasta innostumasta fyysistä aktiivisuutta vaativista leikeistä ja peleistä. Joukkuepelit ja yhdessä leikkiminen kuitenkin tarjoavat mahdollisuuksia lasten väliseen vuorovaikutukseen ja opettavat toisten huomioon ottamista. Myös perheliikunta on hyvä esimerkki tällaisesta liikunnasta. (Fogelholm ym. 2011, 84; Suomalainen Lääkäriseura Duodecim 2015.)

Lasten liikuntaan ei kuulu suurten terveydellisten vaarojen riskiä. Tietenkin joissakin urheilulajeissa on suurempi vammautumisriski kuin toisissa, mitä murrosiän kynnyksellä suuret lasten kokoerot voivat lisätä. Erityisesti lapsilla vammautumista on pyritty estämään hyvillä suojauksilla. (Fogelholm ym. 2011, 84.)

Lapsilla liikunnan harrastaminen ja terveellinen ruokavalio esiintyvät yhdessä. Suomalaisen tutkimusten perusteella on havaittu, että fyysisesti passiiviset nuoret tupakoivat enemmän, mutta alkoholin käytöltä urheileminen ei vaikuta suojaavan. (Fogelholm ym. 2011, 81.)

2.3 Lasten liikuntasuositukset

Kouluikäisten fyysisen aktiivisuuden perussuosituksen mukaan kaikkien 7-18-vuotiaiden tulisi liikkua 1-2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla. Liikunta voi jakautua pienempiin, mutta vähintään 10 minuutin, jaksoihin. Kuormittavuus tulisi olla joko kohtalaista tai raskasta. Yli kahden tunnin pituisia istumisjaksoja tulisi välttää. Liiallinen istuminen heikentää kouluikäisen terveyttä. Istuminen lisää muun muassa lihavuuden sekä tuki- ja liikuntaelinoireiden riskiä. Ruutuaikaa viihdemedian ääressä suositellaan olevan korkeintaan kaksi tuntia päivässä. Kouluikäisten fyysisen aktiivisuuden suositus

ottaa kantaa liikunnan määrään, laatuun, toteuttamistapoihin, liikkumattomuuteen ja istumisen määrään. Lasten liikuntasuositukset ovat johdettu aikuisten suosituksista, minkä takia niitä voidaan pitää vain hyvinä arvauksina. Se kuitenkin tiedetään, että lasten tulisi liikkua aikuisia enemmän. (Fogelholm ym. 2011, 76, 85; UKK-instituutti 2014.)

Kouluikäisten fyysisen aktiivisuuden perussuositus on siis terveystieteiden liikunnan minimisuositus ja se painottaa monipuolista liikunnallisten perustaitojen oppimista. Lasten ja nuorten liikunnan tulisi olla hauskaa, iloa tuottavaa ja elämyksellistä. Liikkumisella on lisäksi tärkeä tehtävä lapsen sosiaalisessa kehityksessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.)

Nuori Suomi ry kokosi asiantuntijaryhmän, joka julkaisi vuonna 2008 ensimmäiset suomalaiset liikuntasuositukset lapsille ja nuorille. Nämä ovat hyvin samanlaisia kuin mitä muualla maailmassa on julkaistu, mutta Suomessa suositeltavan liikunnan määrä on kuitenkin hieman suurempi. UKK – instituutti ja Nuori Suomi ovat myös laatineet aikuisten liikuntapiirakkaa vastaavan mallin nuorten liikuntasuosituksista. Lasten liikunta on yleensä kuormittavuudeltaan vaihtelevaa. Monissa suosituksissa onkin keskitytty liikunnan kuormittavuuden monipuolisuuteen. Lasten harrastaman liikunnan tulisi olla monipuolista ja riittävän runsasta. Terveyttä ajatellen on tärkeää harjoittaa sekä tuki- ja liikuntaelimitystä että kestävyttä. (Fogelholm ym. 2011, 85-86.)

Hyvä esimerkki lasten liikuntasuositusten toteutumisesta edistävistä hankkeista on Liikkuva koulu – hanke. Sen tärkeimpiä tehtäviä on lisätä liikettä ja vähentää istumista koulupäivän aikana ja osallistaa oppilaitta samalla oppien. Liikkuva koulu – hanke on valtakunnallinen ohjelma ja osa hallitusohjelmaa. Jokainen koulu toteuttaa liikunnallisempaa koulupäivää kuitenkin omalla tavallaan. Hankkeen rahoituksesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Se toteutetaan veikkausvoittovaroin. (Liikkuva koulu 2012.)

2.4 Lasten oppiminen ja kehitys

Oppimista pidetään ihmisen kasvun ja kehityksen ydinprosessina. Liikunta on keskeinen kasvuympäristön tarjoama oppimisympäristö. Liikunnan merkitystä toiminnallisena opetusmenetelmänä tulisi korostaa, koska liikunnan avulla lapsi oppii esimerkiksi oman itsensä tuntemista, suuntia, etäisyyksiä, käsitteitä, rajoja, sijaintia, kokoja, määriä, muotoja ja värejä. Ne ovat kielellisen, matemaattisen ja tiedeopiskelun perusteita. Liikunnan avulla voi myös oppia kehon hahmottamista, vahvistaa kehon oikean ja vasemman puoliskon yhteistyötä, kehittää silmä-käsikoordinaatiota sekä tunnistaa ajallisia ja rytmisiä rakenteita. Nämä kaikki ovat hyvän lukemisen ja kirjoittamisen peruselementtejä. Liikunnalla opitaan lisäksi sosiaalisia taitoja, ongelmanratkaisukykyä, tiimityöskentelyä ja työskentelyä

yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Liikunnalla opitaan myös keskittymistä ja tarkkaavaisuuden kohdistamista tehtävän suuntaisesti. (Ahonen, Cantell, Nissinen & Rintala 2005, 25; Opetushallitus 2015.)

Liikunta on merkityksellinen ja arvostettu osa lasten ja nuorten elämää. Liikunnan vaikutusmahdollisuudet lapsen tai nuoren kokonaispersoonallisuuden kehitykseen ovat ilmeiset. Liikunnalla on yleisesti arvostetun aseman ansiosta hyvät edellytykset lapsen ja nuoren kasvuprosessin tukemiseen. Liikuntaa harrastavilla henkilöillä yleinen minäkäsitys ja fyysinen pätevyys ovat vahvempia kuin liikuntaa harrastamattomilla henkilöillä. Lisäksi liikunnallinen toiminta on väline kuulua ja liittyä johonkin ryhmään. (Ahonen ym. 2005, 45; Hakala 1999, 102.)

Liikunta vaikuttaa kaikkiin kehityksen osatekijöihin. Näitä tekijöitä ovat motorinen, tiedollinen, taidollinen ja tunne-elämän kehitys. Uteliaisuus saa lapsen miettimään ja tutkimaan ympäristöään. Lapsi esimerkiksi pyrkii yltämään entistä pidemmälle tai hyppäämään entistä korkeammalle. (Autio & Kaski 2005, 54.)

Liikunnanopetus tulisi nähdä laaja-alaisena oppimisen kanavana ja välineenä. Liikuntaleikit ja liikuntaharjoitukset toimivat hyvin oppimisvalmiuksien kehittäjinä. Leikkiminen ja pelaaminen ovat motivoivia ja tehokkaita tapoja saada lapset viihtymään oppimistilanteissa. Oppimisvalmiuksien kehittämisessä korostuvat havaintomotoristen taitojen kehittäminen ja hienomotoriikan kypsyminen. Lisäksi liikunta tarjoaa mahdollisuuden omien tunteiden tunnistamiseen, tunteiden kokemiseen ja nimeämiseen sekä tunteiden hallinnan opetteluun. Etenkin näissä taidoissa paljon epäonnistumisia kokeneet oppimisvaikeuslapset tarvitsevat tukea ja ohjausta. (Ahonen ym. 2005, 32-33; Lähiliikuntapaikat 2015.)

Pojat leikkivät luontaisesti enemmän ulospäin suuntautuneita leikkejä, kuten sotaleikkejä. Tytöt puolestaan leikkivät enemmän sisäänpäin suuntautuneita leikkejä, kuten kotileikkejä. Jako ei ole kuitenkaan yksiselitteinen ja kaikki lapset leikkivät usein erilaisia leikkejä. Tärkeintä on tiedostaa, että tytöt ja pojat leikkivät eri tavoin. Tytöt puhuvat ja keskustelevat, kun pojilla puolestaan on tärkeämpää toiminta ja asioiden tekeminen. (Autio & Kaski 2005, 39; UKK-instituutti 2014.)

Tytöt ja pojat myös liikkuvat eri tavoin. Poikien liikkunnassa vauhdilla, voimalla ja fyysisyydellä on suuri rooli, mutta tyttöjen liikkunnassa oleellista on taktiset ratkaisut ja kehon käyttö esimerkiksi harhautuksissa. (Autio & Kaski 2005, 39; UKK-instituutti 2014.)

Asioiden kokeminen ja ymmärtäminen vaatii lapselta liikettä, koskettamista, tuntemista, erottelemista ja kokonaisuuden hahmottamista. Liikunta on hyvä oppimisväline. Jokainen lapsi kehittyy liikunnassa ja oppimisessa omalla tavalla ja omaan tahtiinsa. Oppiminen helpottuu, kun oppija tietää, miten hän itse oppii parhaiten. Auditivinen, visuaalinen ja kinesteettinen oppiminen ovat erilaisia oppimistapoja. Jokainen käyttää näitä kaikkia aisteihin perustuvia oppimistapoja, mutta yleensä jollakin aisteista on suurin rooli. Eri aisteista saatu tieto vastaa oppijan aiempia kokemuksia ja tietämystä itsestään, kehostaan ja ympäröivästä maailmasta siten, että se tukee jo olemassa olevaa tietoa. (Autio & Kaski 2005, 41, 58-59; Terve Koululainen 2015.)

Lapsi oppii pääosin aistitoimintojen ja motoristen toimintojen välityksellä.

Havaintomotoriikalla ja sen kehityksellä tarkoitetaan taitoja, joilla lapsi hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan ja aikaan. Havaintomotoriikalla tarkoitetaan tapahtumasarjaa, jossa yksilö käsittelee eri aistien avulla tietoa itsestään ja ympäristöstään tuottaakseen tilanteeseen sopivan motorisen toiminnan.

Havaintomotorisia taitoja kehittäviä leikkejät ovat esimerkiksi peilileikit, patsasleikit, ihmissolmut ja tunnusteluleikit. Liikunnan tulisi tarjota lapselle myös riittävästi näkö-, kuulo-, liike-, tasapaino- ja tuntoaistimuksia, jotta aistitoiminnat kehittyisivät ja niiden yhteistoiminta tehostuisi. Ihmisellä on runsaasti yhteisaistimuksia, joissa hyödynnetään usean aistikanavan tuottamaa tietoa. Esimerkiksi suunnan ja tilan havaitseminen, lateraalisuuden havaitseminen, kehontuntemus, oikean tai vasemman tasapuolisuus, suuruussuhteiden arviointi sekä ajan havaitseminen ovat yhteisaistimuksia.

Liikuntasuoritukset ovat aina havaintomotorisia kokonaisuuksia. (Autio & Kaski 2005, 54-55; Jaakkola 2010, 55-57, 71.)

Aistielinten keräämä tieto on väline, jonka kautta ihminen säätelee näkyviä liikkeitään. Aistien tuottama tieto mahdollistaa tehokkaan vuorovaikutuksen ympäröivän maailman kanssa. Kaikilla aisteilla on merkitystä motorisessa kontrollissa, mutta etenkin näkö-, tunto- ja kinesteettisen aistin eli lihas- ja jänneaistin välittämä tieto on liikkeiden säätelyssä tärkeässä roolissa. Kuitenkin merkittävin rooli liikkeiden säätelyssä on näköaistilla. Sen dominoivuus johtuu siitä, että sen reitti keskushermostossa tavoittaa lähes jokaisen aivoalueen, varsinkin motorisen kontrollin alueet. Tuntoaistin avulla liikkumista säädellään etenkin liikuntamuodoissa, joissa käsitellään erilaisia välineitä. Ihmisen ihossa on tuntoreseptoreita, jotka tuovat keskushermostoon tietoa kivusta, lämpötilasta ja liikkeestä. Kinesteettista aistia käytettäessä lihakset ja jänteet sisältävät tuntoreseptoreita, jotka osallistuvat liikkeiden säätelyyn viemällä keskushermostoon tietoa lihasten ja jänteiden venytyksistä, voimasta ja paineesta. (Jaakkola 2010, 60, 71.)

Muun muassa toiminnallisuus, pettymykset, onnistumiset, pienet kolhut, ilo, ristiriidat, jännitys, sovittelut, näyttämisen halu, oivallukset, häpeä, ylpeys, väsyminen, alastomuus, mittelit, hikoilu, punoitus, eläytyminen, itsensä ylittäminen, esteettisyys, häviö, onni ja voitto ovat osa liikuntaa ja etenkin osa koululiikuntaa. Erilaiset oppijat kohtaavat edellä mainitut tilanteet hyvin eri tavoin. Toisinaan aikuisten maailmasta tarkasteltuna vähemmän merkitykselliset asiat voivat olla lasten ja nuorten mielestä hyvinkin merkityksellisiä. (Hakala 1999, 100-101.)

Kouluikäinen saattaa oppia jo vaativiakin taitoja. Jos lapsi on käyttänyt kehoaan erilaisissa asennoissa ja toiminnoissa, on kehonhallinta ja liikkuvuus kehittyneet. Kouluikäisen tulisi kokeilla erilaisia lajeja ja liikkua nimenomaan liikkumisen ilosta. Liikunnan ei tulisi muuttua liian vakavaksi, vaikka lapset usein haluavat sen tosissaan ottaakin. Mitä monipuolisemmin lapsi käyttää kehoaan, sitä parempi se on kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta. Tärkeintä on, että lapsi omaksuu liikunnallisen elämäntavan, oli laji mikä tahansa. (Autio & Kaski 2005, 30-31.)

Murrosikäen tultaessa kehon muutokset ja nopea raajojen pituuskasvu tuntuvat oudoilta. Tämän takia aiemmin opitut liikkeet voidaan joutua opettelemaan uudestaan. Esipuberteetti-ikäiset ovat usein jo liikunnallisesti taitavia saatuaan siihen harjoitusta. Motoriset erot lasten keskuudessa näkyvät entistä paremmin. Fyysisesti aktiiviset erottuvat selkeästi fyysisesti passiivisista. (Autio & Kaski 2005, 30-33.)

3 Suomen Palloliitto

Suomen Palloliitto ry eli Finlands Bollförbund on perustettu vuonna 1907. Kansainväliseen jalkapalloliittoon (FIFA) Suomen Palloliitto liittyi vuonna 1908 ja Euroopan jalkapalloliittoon (UEFA) vuonna 1954. (Suomen Palloliitto 2014.)

Suomen Palloliittoon kuuluu noin 1000 jäsenseuraa. Jäsenseuroissa pelaa yhteensä noin 119 000 rekisteröityä pelaajaa. Suomen Gallupin tutkimusten mukaan jalkapalloa harrastaa kuitenkin noin 500 000 suomalaista, mutta tavoitteena on, että vuoteen 2020 mennessä aktiivisia harrastajia ja muita toimijoita olisi yhteensä miljoona. Maajoukkueita on Suomessa yhteensä 16 kappaletta. Maaotteluita pelataan noin 45 kappaletta joka vuosi. Suomessa pelataan vuosittain noin 150 000 muuta virallista ottelua. Jalkapallotoiminnan järjestämiseksi Suomi on jaettu kahteentoista Suomen Palloliiton piiriin, jotka vastaavat jalkapallotoiminnasta omilla alueillaan. Harrastajamäärältään Suomen Palloliitto on Suomen suurin urheilun lajiliitto. (Suomen Palloliitto 2014.)

Suomen Palloliitto on jalkapallon erikoisliitto, joka on vastuussa kaikesta Suomen jalkapallotoiminnasta ja sen kehittämisestä. Työtä tehdään ihmis- ja asiakaskeskeisestä lähtökohdasta sekä kasvatus- ja harrastustoiminnan että kilpa- ja huippu-urheilun parissa. Suomen Palloliiton toiminta-ajatus tiivistyy lauseeseen ”Jalkapalloa jokaiselle – Euroopan huipulla”. Lause määrittelee Suomen Palloliiton ja jäsenseurojen olemassa olon syyn. Lause myös kertoo jalkapallotoiminnan moninaisuudesta ja järjestön tehtävästä yhteiskunnassa laajemminkin. Tämä perustuu yhdenvertaisuudelle. Jokaisella suomalaisella on oikeus olla jalkapallotoiminnassa mukana sukupuolesta, kyvyistä, rodusta, uskonnosta tai muusta taustasta riippumatta, omalla tasollaan ja omalla tavallaan, esimerkiksi pelaajana tai valmentajana, erotuomarina tai huoltajana, vanhempana tai katsojana, harrastajana tai huippuna. (Suomen Palloliitto 2014.)

Suomen Palloliiton päämäärät ovat suomalaisen jalkapalloilun nostaminen pysyvästi kansainväliselle huipputasolle, lajin kehittäminen kokonaisuudessaan suosituimmaksi suomalaiseksi urheilulajiksi, Fair Play – hengen ulottaminen toiminnan kaikille tasoille ja liiton aseman vahvistaminen. Suomen Palloliiton arvot ovat iloisuus, luotettavuus, menestys ja yhteisöllisyys. Iloisuus näkyy hyvänä ilmapiirinä ja jalkapallosta nauttimisena. Lisäksi iloisuutta ovat henkilökohtainen ja yhteinen onnistuminen ja kehittyminen sekä leikkimielisyys. Luotettavuus näkyy lupauksien pitämisenä ja sovittujen asioiden hoitamisena. Lisäksi luotettavuutta ovat Fair Play, oikeudenmukaisuus, rehellisyys, yhteisten sääntöjen noudattaminen ja ”kaveria ei jätetä” – asenne. Menestystä ovat yhteisten tavoitteiden saavuttaminen ja pyrkiminen omalle huipulle. Lisäksi menestys näkyy itsensä voittamisena

niin pelaajana kuin yksilönäkin. Yhteisöllisyyttä puolestaan on jalkapalloperheen yhteishenki, yhteinen oppiminen ja toisista huolehtiminen. Lisäksi yhteisöllisyys näkyy reiluna pelinä, yhteistyönä, muiden tukemisena ja kannustamisena sekä ”Yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta” – ideologian korostamisena. (Suomen Palloliitto 2014.)

Suomen Palloliiton tavoitteena on kohottaa jalkapalloyhteisö merkittävimmäksi liikunta-alan yhteiskunnalliseksi toimijaksi Suomessa. Jalkapalloyhteisön toimijoiden halutaan olevan aktiivisesti mukana ottamassa vastuuta ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnista valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. (Suomen Palloliitto 2014.)

3.1 Visio, missio ja strategia

Suomen Palloliiton 87. varsinainen liittokokous Helsingissä 13.-14.10.2012 hyväksyi yksimielisesti Suomen Palloliiton toimintastrategian vuosille 2013-2016. Strategia pitää sisällään konkreettiset valinnat silmällä pitäen Visio 2020:n mukaista unelmaa Euroopan TOP10 jalkapallomaan joukossa. (Suomen Palloliitto 2014.)

Haaste on iso ja inspiroiva, koska jalkapallo on paljon enemmän kuin peli. Se on oikeastaan ilmiö, jonka luokse ihmiset kokoontuvat. Se on keino jakaa tunteita ja kokeilla rajojaan yhdessä muiden kanssa. Suomen Palloliiton mukaan jalkapallo on rakkaustarina ja keino kehittää omia vahvuuksia osana suomalaista yhteiskuntaa. (Suomen Palloliitto 2014.)

Suomen Palloliiton tehtävänä on luoda menestymisen mahdollisuuksia, kunnioittaa jokaisen tavoitteita ja tukea niiden toteutumista kentällä ja katsomoissa. Suomen Palloliiton mukaan jalkapallo on nautintoa, intohimoa ja ahkerää työtä unelmien eteen. Se on siis jatkuvaa itsensä voittamista. Se on myös suomalaisten sankaritekoja ja luovuutta päivästä toiseen niin arjessa kuin arvokisoissakin. (Suomen Palloliitto 2014.)

3.2 Ässä-monitoimikenttäohjelma

Ässä-Monitoimikenttäohjelma on Suomen Palloliiton ja S – ryhmän välinen yhteistyömuoto. Yhteistyön lähtökohtana on vuonna 2011 suuri tarve lasten ja nuorten liikuntaolosuhteiden parantamiseen. Ongelmana oli erityisesti lähiliikuntapaikkojen riittämättömyys. Yhteistyön tavoitteena on lasten ja nuorten liikunnallisen aktiivisuuden lisääminen rakentamalla lähiliikuntapaikkoja. Lisäksi tavoitteina on tarjota positiivinen ja aktiivinen kohtaamispaikka koululaisille ja lähistöllä asuville, osallistaa oppilaat laatimaan kentän säännöt yhdessä koulun henkilökunnan kanssa, tukea koulun liikunnanopetuksen olosuhteiden kehitystä sekä parantaa koulun ja paikallisten urheiluseurojen yhteistyötä.

Valtakunnallisen ohjelman päämääränä on lähes kaksinkertaistaa olemassa olevien kenttien määrä rakentamalla 100 uutta kenttää yhteistyössä paikallisen jalkapalloseuran, piirien, kunnan sekä muiden alueellisten toimijoiden kanssa. Vuosittainen tavoite on rakentaa 20 monitoimikenttää. (Suomen Palloliitto 2014.)

Euroopan unionin leikkivälineille asettamat standardit säätelevät monitoimikenttien rakentamista. Monitoimikenttien eliniän odotetaan olevan normaalilla käytöllä vähintään 25-30 vuotta. Tähän mennessä kaikki rakennetut kentät ovat käytössä ja hyvässä kunnossa. Kentät ovat käytössä sekä kouluajalla että kouluajan ulkopuolella. Kenttä on vapaasti kaikkien alueen lasten ja nuorten käytettävissä. Suomen Palloliitto lahjoittaa kentän avauksen yhteydessä koulun käyttöön jalkapalloja ja liivejä, joiden avulla pelien käynnistäminen on vaivatonta. Ässä-monitoimikenttä on 21 metriä pitkä ja 12 metriä leveä aidattu pelialue, jossa on hiekkatekonurmipinta eli lyhytnukkainen tekonurmi hiekkatäytöllä. Kentän päädyissä on kolme metriä leveät ja kaksi metriä syvät maalit, jotka soveltuvat sekä jalkapalloon että käsipalloon. Laitojen ulkopuolella on lentopallotolpat ja juniorikorkeudella on koripallokorit. (Suomen Palloliitto 2014.)

Ässäkentän hinta on ohjelman kautta hankittuna 25 500 euroa, mihin lisätään vielä arvonlisävero. Ohjelmasta voi hakea avustusta, jonka määrä on 10 000 euroa. Ohjelman ulkopuolella hankittuna vastaava kokonaisuus on arvoltaan noin 40 000 euroa, mihin lisätään vielä arvonlisävero. (Suomen Palloliitto 2014.)

Koulut saavat Ässäkentän käyttövalmiiksi asennettuna pihallensa tasaiselle ja kovalle alustalle. Kentän paikan soveltuvuus katsotaan tapauskohtaisesti valittavan kenttötoimittajan edustajan kanssa. Huolto pitää sisällään viiden vuoden vuosihuollot, jotka sisältävät sekä turvatarkistuksen että rakenteiden ja hiekkatekonurmen huollon kerran vuodessa. Kentän toimituksen yhteydessä pidetään huoltokoulutus muusta huollosta. (Suomen Palloliitto 2014.)

Ohjelmaan hakijana voi toimia sekä kunta että koulu. Hakumenettelyn perusteella ohjelmasta myönnetään 10 000 euron avustus monitoimikenttien rakentajille. Jokainen Ässäkenttä vihitään käyttöön avajaistilaisuudessa, josta sovitaan yhdessä koulun, Suomen Palloliiton piirin ja alueosuuskaupan kanssa. Hakemuksessa ohjelmaan osallistuvat koulut sitoutuvat avajaistilaisuuteen ja osallistumaan käyttötutkimukseen. (Suomen Palloliitto 2014.)

Avustuskriteereitä on monia. Sijoituskohde tulee olla alakoulun piha. Kentän hankinnalle on oltava selkeä tarve ja hyvä perustelu. Koulun oppilasmäärän tulee olla tarpeeksi suuri.

Ilman erityisen painavia perusteluja alle 100 oppilaan kouluille ei myönnetä avustusta. Kentän omarahoitussuus täytyy kuvata uskottavasti hakemuksessa. Kentän mahdollisesta pohjarakentamisesta täytyy olla päätös. Uusimpien kriteereiden perusteella kentän tulee olla mahdollista asentaa vuoden 2015 aikana. Kunnan tulee myös olla sitoutunut kentän hoitoon ja ylläpitoon. (Suomen Palloliitto 2014.)

Avustuksen hakeminen tehdään Suomen Palloliiton kautta. Hakemusten viimeisin toimituspäivä oli 30.9.2014. Hakemukset toimitetaan postitse Suomen Palloliittoon. Ohjelman työryhmä käsittelee hakemukset ja vahvistaa hankkeet, joille avustusta myönnetään. Avustus maksetaan vastaanottajan käytössä olevalle pankkitilille rakennushankkeen valmistuttua. Hakemuksia vuodelle 2015 on tullut 26 koululta/kunnalta. Hankkeen parissa on jo rakennettu näiden kolmen vuoden aikana noin 1,5 miljoonan euron arvoinen olosuhdekanta lasten ja nuorten lähiliikunnan edistämiseen. (Suomen Palloliitto 2014.)

3.3 Esimerkinä Loviisan monitoimikentän avajaistilaisuus

Osallistuin Loviisan monitoimikentän avajaistilaisuuteen keskiviikkona 22.10.2014. Samalla vihittiin käyttöön Loviisan koulukeskuksen koko piha uutena lähiliikuntapaikkana. Tilaisuus alkoi puheilla, joiden jälkeen paikallisen jalkapalloseuran juniorit toteuttivat tutkapotkukilpailun ja kentän avausottelun. Haastattelin kyseisen loviisalaisen Harjuntaustan koulun rehtoria Laura Ståhliä ja Loviisan kaupungin vapaa-aikatoimen päällikköä Leif Erikssonia.

He lähtivät mukaan Ässäkenttäohjelmaan, koska koulu on vasta rakennettu ja tarvittiin liikuntamahdollisuuksia. He kuulivat ohjelmasta ja yhdessä päättivät hakea siihen mukaan. Kenttä on ollut joka välitunti käytössä. Myös liikunnanopettajat ovat pitäneet kentällä tuntejaan. Lisäksi eri seurat ovat käyttäneet kenttää muun muassa verryttelyihin. Kentälle on laadittu välituntivuorot, jotta kaikki saisivat tasapuolisesti käyttää kenttää. Lisäksi oppilaskunta on äänestänyt sille nimen ja laatinut säännöt. (Eriksson & Ståhl 22.10.2014.)

Koulun väki on ollut tyytyväinen myös siihen, että alusta on hiekkatekonurmi eikä pelkkä hiekka. Kenttä on heidän mielestään sopivankokoinen ja monipuolinen, koska siinä voi pelata eri lajeja. Oppilailla on kentän myötä ollut enemmän tekemistä ja he ovat liikkuneet sen vuoksi enemmän. Kehittämiskohteeksi ehdotettiin aitoja, koska sählypallot pääsevät aidan ali ja raoista kentän ulkopuolelle. (Eriksson & Ståhl 22.10.2014.)

4 Liikuntapaikkarakentaminen

Liikuntapaikkojen sijainnin ja laadun vaikutus ihmisten liikunta-aktiivisuuteen on suuri. Liikuntapaikkojen saatavuus lisää ihmisten liikuntaa. Tämän lisäksi myös muut ympäristöön liittyvät tekijät vaikuttavat liikunnan harrastamiseen. Näitä mahdollisia liikuntaa edistäviä ympäristötekijöitä voivat olla esimerkiksi ympäristön turvallisuus ja miellyttävyys, yleinen palvelujen saatavuus lähialueilla sekä sosiaalinen tuki. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 45.)

Tärkeimmät liikuntapaikan houkuttavuuteen myönteisesti vaikuttavat tekijät ovat varustelutaso ja soveltuvuus lajin harrastamiseen, uudet tai peruskorjatut tilat sekä liikuntapaikan yleinen siisteys ja sijainti. Sijainti kuuluu niin sanottuun raskaaseen sarjaan liikuntapaikan käyttöön liittyvissä valinnoissa. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 46.)

4.1 Urheilukenttien historia

Urheilukenttien historia on melko lyhyt Suomessa, vain vajaat sata vuotta. Ensimmäistä maailmansotaa edeltävänä aikana urheilukenttiä rakennettiin hyvin vähän. Vasta 1920-lukua voidaan varsinaisesti kutsua ensimmäiseksi urheilukenttien rakentamiskaudeksi. Eri puolille Suomea rakennettiin useita kymmeniä uusia urheilukenttiä pääosin talkootyönä. (Opetusministeriö 2002b, 9.)

1930-luku oli yhä urheilukenttien rakentamisen aikaa. Vuosi 1931 oli niin kutsuttu virstanpylväs: eduskunta myönsi ensimmäisen kerran varoja urheilukentän rakentamiseen. Vuosi 1940 oli merkittävä urheilurakentamisen kannalta, vaikka kenttärakentaminen oli sodan takia luonnollisesti melko lamassa. (Opetusministeriö 2002b, 9.)

Vuonna 1952 järjestettiin Olympiakisat. Tämä auttoi Suomen urheiluelämää toipumaan vaikeasta 1940-luvusta. Veikkaustoiminnan tuotoilla ryhdyttiin tukemaan urheilurakentamista ja suurin osa tuesta kohdistui urheilukenttien rakentamiseen. Vuonna 1966 siirryttiin uuteen aikakauteen: maan ensimmäinen kestopäällysteinen urheilukenttä valmistui Helsingin Vuosaareen. Vuonna 1971 valmistui maan ensimmäinen muovisidonnainen juoksurata EM-kisoihin Helsingin Olympiastadionille. Valtakunnallinen liikuntapaikkasuunnitelma on ohjannut urheilukenttärakentamista vuodesta 1980 lähtien. (Opetusministeriö 2002b, 9-10.)

4.2 Urheilukenttien kehitysnäkymät

Kilpailusääntöjen puitteissa urheilukenttien kehitys tuskin merkittävästi muuttuu. Sen sijaan kentän laatutekijät tulevat entistä merkityksellisemmiksi kenttien kehitystyössä. Päällysteiden kehityksessä tulisi löytää päällyste, joka sopii sekä kilpa- että harjoituskäyttöön eikä se pitkälläkään aikavälillä omaa suurta kentästä aiheutuvaa vammautumiseriskiä. (Opetusministeriö 2002b, 11.)

Yksi tärkeimmistä laatutekijöistä on viihtyvyys. Sitä tulee aina tarkastella sekä urheilijan että yleisön kannalta. Urheilukenttä muuttaa maisemaa ainakin kahden hehtaarin alueella, joten sen suunnitteluun tulee paneutua kunnolla. Nykyisten kenttien maisemoinnin parantamiseksi voidaan tehdä paljon. (Opetusministeriö 2002b, 11.)

Harjoituskenttien kehityksessä tulee pääpaino laittaa niille tekijöille, jotka saavat ihmiset viihtymään harjoitustilanteessa. Tällainen harjoituskenttä olisi sekä kilpailukentästä poikkeava että viihtyisä. Sen suunnittelussa tulisi mielikuvitukselle antaa vapauksia. (Opetusministeriö 2002b, 11.)

Urheilukentillä riittää toimintamahdollisuuksia. Tämän takia monikäyttöisyys on tärkeä tekijä kenttien kehityksen turvaamiseksi. Monikäyttöisyys edellyttää epäilemättä sitä, että kentän varustelua parannetaan käyttöä vastaavasti. Monikäyttöisyys tarkoittaa myös sitä, että ainakin osaa kentästä voidaan käyttää talvellakin. (Opetusministeriö 2002b, 11–12.)

Tulevaisuuden visio voisi olla tietynlainen SUPER-kenttä, joka soveltuisi kaikkiin massatilaisuuksiin kaikissa olosuhteissa. Urheilukenttien kehitys on ollut viime vuosikymmeninä ripeää. Kehitys jatkuu ja urheilukentät kehittyvät yhä. (Opetusministeriö 2002b, 12.)

4.3 Liikuntapaikkarakentamisen nykytila

Liikuntapaikkarakentamisen nykytila on moninainen. Vahvuutena ovat monipuoliset liikuntapaikkaverkostot ja luonto-olosuhteet. Valtion liikuntaneuvosto kartoitti liikunta- ja liikkumisolosuhteiden nykytilan toteuttaen kyselyn yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Kysely tehtiin Manner-Suomen kuntien liikunta-asioista vastaaville viranhaltijoille, liikunnasta vastaaville elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, valtakunnallisille lajiliitoille ja liikunnan toimialajärjestöille. Kyselyyn vastasi 63 prosenttia kunnista eli 202 kuntaa. Kyseisissä kunnissa asuu noin 80 prosenttia Suomen väestöstä. Suomessa on asukaskohtaisesti katsottuna runsaasti liikuntapaikkoja. Joissakin kunnissa liikuntaolosuhteiden rakentaminen, kunnossapito ja olosuhteiden strateginen kehittäminen on ymmärretty

osaksi kunnan hyvinvointipolitiikkaa. Tämä on edistänyt olosuhteiden resursointia. Jotkin kunnat mainitsevat vahvuudekseen liikuntapaikkojen monipuolisen keskittämisen lähelle asuinalueita. Suurin osa kunnista on valmis tarjoamaan maksuttomia olosuhteita lapsille ja nuorille. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 22.)

Kuntien välillä on suuret vaihtelut. Erityisesti pienissä kunnissa, jotka väestörakenteeltaan ovat ikääntyviä, liikuntatoimen resurssit ovat tällä hetkellä riittämättömät liikuntapaikkojen tarvittavaan ylläpitoon ja suunnitelmalliseen rakentamiseen. Näissä kunnissa ihmisten fyysinen aktiivisuus on suurelta osin omaehtoisen liikkumisen ja arkiliikunnan varassa. Heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevien alueiden mahdollisuudet hakea valtionavustuksia liikuntapaikkoihin ovat alhaiset, koska kunnat eivät pysty osoittamaan oma-rahastusta hankkeisiin. Kyseisissä kunnissa todennäköisin vaihtoehto on jättää rakentaminen kokonaan ja tulla toimeen jo olemassa olevien liikuntapaikkojen varassa. Valtion liikuntaneuvoston teettämän kyselyn perusteella tyypillisin kuntalaisen antama negatiivinen palaute liikuntapaikoista liittyy käyttövuoropolitiikkaan, seuroihin kuulumattomien mahdollisuuden liikkua eri liikuntatiloissa, liikuntatilojen esteettömyyteen sekä välineiden niukkuuteen ja huonokuntoisuuteen. Alueelliset erot luovat todellisen haasteen liikuntapaikkojen tasavertaiselle saavutettavuudelle. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 23.)

Haasteena on myös huomattava peruskorjausvelka ja liikuntapaikkojen ylläpito. Iso osa liikuntapaikoista on ollut käytössä jo kymmenien vuosien ajan. Tämä näkyy huomattavana korjaustarpeena. Liikuntapaikat kuluvat ja ikääntyvät melko nopeasti. Tämä johtuu suurista käyttäjämääristä, pitkistä jokapäiväisistä käyttöajoista ja vallitsevista rasittavista olosuhteista. Sekä rakenteilla että järjestelmillä on omat rajalliset tekniset käyttöikänsä. Kun tekninen käyttöikä päättyy, on rakenne tai järjestelmä kunnostettava perusteellisesti tai korvattava uudella liikuntapaikan turvallisuuden, esteettömyyden, terveellisyyden ja toimivuuden takaamiseksi. Liikuntapaikkojen kunnostamiseen ja korjaamiseen tulisi käyttää noin 380 miljoonaa euroa. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 23–24.)

Suurimmassa osassa päiväkotien ja koulujen sekä taloyhtiöiden piha-alueiden liikkumisolosuhteissa on parantamisen varaa. Liikuntapaikkarakentamisen Suunta-asiakirjassa vuodelle 2011 asetettiin tavoitteeksi lasten ja nuorten liikkumisympäristön parantaminen. Myös lähiliikuntapaikat on nostettu liikuntapaikkarakentamispolitiikan keskeiseksi osaksi 2000-luvulla. Tämän seurauksena eri puolille Suomea on valmistunut melkein 600 lähiliikuntapaikkaa. Erityisesti alakoulujen pihoille on rakennettu lähiliikuntapaikkoja. Jotkin kunnat ovat toteuttaneet monia hankkeita ja laatineet erillisen suunnitelman lähiliikuntapaikkojen rakentamiseksi. Kolmas osa kunnista puolestaan ei ole tehnyt yhtään lähiliikuntapaikkahanketta. Kyseiset kunnat eivät ajattele lähiliikuntapaikkojen kuuluvan omaan

tehtäväkuvaansa. Lähiliikuntapaikkojen kehittämistä hidastaa tai vaikeuttaa kunnissa hallintokuntien välinen heikko yhteistyö. Tämä ilmenee erityisesti koulujen pihojen kehittämisessä. Lähiliikuntapaikkoja tulisi kehittää entistä monipuolisempaan suuntaan huomioiden kulttuuriset muutokset, eri ikäryhmien ja sukupuolten tarpeet sekä käytön ympärivuotisuus ja esteettömyys. (Valtion liikuntaneuvosto 2014, 27–28.)

4.4 Urheilukenttien suunnittelu ja rakentaminen

Rakennushankkeeseen ryhtyvällä on edessään paljon päänvaivaa, paperisotaa, lakipykälää ja työtä. Niitä ei kuitenkaan pidä pelätä vaan kaikkiin ongelmiin löytyy apua ja valmiita toimintamalleja sekä – ohjeita. Asiantuntija-apua löytää esimerkiksi ammattirakennuttajien joukosta tai vastaavien hankkeiden aiemmin toteuttaneiden joukosta. Lisäksi kentän suunnittelussa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon monia tekijöitä. Kyseisiä tekijöitä ovat muun muassa kentän pääasiallinen käyttö, käyttäjät, yleisön palveluun ja viihtyvyyteen liittyvät tekijät, kentän hoitoon liittyvät näkökohdat sekä kentän monitoimisuus. (Opetusministeriö 2002b, 13; Rakentaja 2015; Varho 13.2.2015.)

Urheilukenttähankkeen, kuten tekonurmihankkeen, toteuttaminen ei ole siis välttämättä kovin yksinkertainen asia. Laadukkaan ja oikean tekonurmituotteen valinta, tarjouskilpailun laadinta ja tarjousten vertailu sekä työn laadun tarkastaminen vaatii osaamista. Suositeltavaa onkin, että jo varhaisessa vaiheessa otettaisiin yhteyttä tekonurmiasiantuntijoihin, joita löytyy suunnittelutoimistoista, tekonurmia tuottavista yrityksistä ja Suomen Palloliiton olosuhdetoimijoiden verkostosta. (Varho 13.2.2015.)

Urheilukentän suunnittelu voidaan jakaa neljään eri vaiheeseen. Vaiheet ovat tarveselvitys, hankesuunnittelu, yleissuunnittelu ja rakennussuunnittelu. Vaiheiden edetessä suunnitelman tarkkuus ja suunnittelutyön määrä kasvaa sekä vaikutus kustannuksiin pienenee. Hankkeessa tulee käydä läpi kaikki vaiheet eikä pidä kiirehtiä suoraan rakentamisen suunnitteluun. (Opetusministeriö 2002b, 19.)

Alueiden käytön suunnittelussa on monia tavoitteita. Ympäristön tulisi olla turvallinen, terveellinen, viihtyisä, sosiaalisesti toimiva ja eri väestöryhmien tarpeet huomioon ottava. Yhdyskuntarakenteen ja alueen käytön tulisi olla taloudellista. Rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvoja tulisi vaalia. Luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen tulisi säilyä. Ympäristöä pitäisi suojella ja ympäristöhaittoja ehkäistä. Luonnonvarjoja tulisi käyttää säästeliäästi. (Varho 13.2.2015.)

Tarveselvitys laittaa rakennushankkeen käyntiin. Tarveselvityksessä selvitetään hankkeen tarpeellisuus, tarkoituksenmukaisuus, edellytykset ja mahdollisuudet. Tarveselvitysvaiheessa hankkeelle laaditaan aikataulu ja taloussuunnitelma sekä selvitetään mahdolliset rahoituslähteet ja oman rahoituksen osuus. Jos tarveselvityksessä todetaan hankkeen tarpeellisuus, päästään etenemään hankesuunnitteluun. Hankesuunnittelun tavoitteena on tehdä esitys päättäjille hankkeen tarpeellisuudesta ja toteuttamismahdollisuuksista. Hankesuunnitelma koostuu hankeryhmän asettamisesta, nykytilanteen selvityksestä, hankkeen tavoitteista, hankkeen pääpiirteisestä selvityksestä, alustavasta mitoituksesta, tavoitehinta-arviosta, rahoitussuunnitelmasta, käyttökustannusarviosta ja toteuttamisohjelmasta. Hankesuunnitelman perusteella tehdään investointipäätös. Yleissuunnitelmassa selvitetään vaihtoehtoiset keinot toteuttaa hankesuunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja eri vaihtoehtojen kustannukset. Yleissuunnitelmassa luodaan myös yleensä suunnitelmaselostus ja esitetään kustannusarvio. Rakennussuunnittelussa esitetään tarkasti, miten yleissuunnittelussa valittu vaihtoehto rakennetaan. Rakennussuunnitelma kannattaa luoda vasta sitten, kun kentän rakentamisen rahoitus on varmistunut. (Opetusministeriö 2002b, 19–20; Varho 13.2.2015.)

Urheilukentiltä ei tavanomaisesti edellytetä rakennuslupaa. Rakennusjärjestyksessä vaaditaan yleensä toimenpidelupa, koska urheilukentällä on rakennelmineen suuri vaikutus ympäröivän alueen maankäyttöön. Jos urheilukenttä on tarkasti määritelty voimassa olevassa kaavassa, ei toimenpidelupaa vaadita. Urheilukentän toiminnan yhteydessä voi tulla esille monia eri ilmoituksia ja lupia. Maakuntaliitto voi antaa tarpeen mukaan lausunnon alueen kaavoitustilanteesta. Ympäristölupaviranomaisten lupa tarvitaan, jos pohjavedenottamo on tarpeeksi suuri tai jos aiheutetaan muutoksia pohjavesiolosuhteisiin. Jos kyseessä on pintavedenottamo, tulee tarkempia ohjeita kysyä alueen ympäristökeskukselta poikkeusolosuhdesäädösten takia. Myös vesikäymälän rakentaminen vaatii terveyslautakunnan luvan terveydenhoitolain perusteella. (Opetusministeriö 2002b, 21.)

Urheilukentät ovat yleensä kunnallisia hankkeita, joiden rakentaminen rahoitetaan kunnan budjetin investointiosalla. Usein hankkeelle voidaan hakea harkinnanvaraista OPM:n valtion avustusta sen jälkeen, kun hanke on kunnan investointiohjelmassa. (Opetusministeriö 2002b, 21.)

Urheilukenttien rakentaminen voidaan toteuttaa perinteisellä urakointitavalla, jossa urakatarjoukset pyydetään valmiiden suunnitelmien perusteella. Koska liikuntapaikkarakentaminen on erikoisrakentamista, kannattaa tarjouksia pyytää vain niiltä urakoitsijoilta, joilla on alaan liittyviä tuoreita viitteitä. Myös valvojan tulee tuntea liikuntapaikkarakentaminen. Uuden kentän rakentaminen ajoittuu tavallisesti kahdelle kesäkaudelle, mikä on otettava

ajoissa huomioon ja lisäksi siihen on varauduttava sopimuksissa sekä budjetoinnissa. (Opetusministeriö 2002b, 22.)

Kun kunnan liikuntapaikkarakentamisesta vastaava taho ryhtyy suunnittelemaan ja toteuttamaan urheilukenttähanketta, tulee sen ottaa yhteyttä kunnan muihin viranomaistahoihin ja laitoksiin. Kunnalta löytyy monia eri toimialoja, jotka saattavat tulla kysymykseen hankkeen eri toteutusvaiheissa. Kyseiset toimialat ovat liikuntatoimi, ympäristötoimi, terveys-toimi ja rakennustoimi. Myös kunnan alueella toimivalla sähkölaitoksella, puhelin-, posti- ja telelaitoksella, lämpöenergiaa tuottavalla laitoksella sekä pelastus- ja palolaitoksella voi olla suuri rooli hankkeen eri toteutusvaiheissa. (Opetusministeriö 2002b, 22–23.)

4.5 Liikuntapaikkarakentamisen ympäristövaikutukset

Liikuntapaikkarakentamisen ympäristövaikutukset ovat moninaiset. Ympäristöön vaikuttavat monin tavoin rakennusmateriaalien sisältämien raaka-aineiden ottaminen luonnosta sekä rakennustarvikkeiden valmistaminen, kuljettaminen ja hävittäminen. Esimerkiksi soranotto muuttaa paikan oloja ja maisemaa, sementin valmistuksessa syntyy paljon hiilidioksidipäästöjä ja rakennusmateriaalien kuljettamisesta syntyy haitallisia päästöjä sekä melua. Myös rakennuksen purkamisen jälkeen tapahtuva rakennusmateriaalien kierrättäminen tai sijoittaminen kaatopaikalle kuormittavat ympäristöä. (Saari, Sekki, Sinivuori & Tuomela 2007, 5.)

Erityisesti liikuntapaikkojen käyttövaiheen aikana kuluu runsaasti energiaa. Energiantuotannosta syntyy erilaisia ympäristövaikutuksia. Kasvihuonekaasupäästöjä ja happamoittavia päästöjä syntyy fossiilisia polttoaineita poltettaessa. Ydinvoiman tuottamiseen liittyy aina riskejä esimerkiksi radioaktiivisen jätteen muodostumisen takia. Sekä fossiilisia polttoainetta että uraania joudutaan tuomaan Suomeen ulkomailta. Tämä tarkoittaa pitkiä kuljetusmatkoja. Uusiutuvat energianlähteet ovat kuitenkin kotimaisia ja niiden kasvihuonekaasupäästöt ovat pienet. Lisäksi uusiutuvia energianlähteitä hyödyntävien tekniikoiden käyttöriskit ovat pienet. Kuitenkaan mikään energiantuotantomuoto ei ole täysin haitaton ympäristön kannalta. Liikuntapaikkojen ympäristövaikutusten vähentämiseksi on niiden ympäristövaikutukset ensin tunnettava. Liikuntapaikkarakentamisen ympäristövaikutuksia ovat esimerkiksi ilmastonmuutos, happamoituminen ja alailmakehän oksidanttien muodostuminen. (Saari ym. 2007, 5, 12-14.)

4.6 Lähiliikuntapaikat, monitoimikentät ja hiekkatekonurmi

Lähiliikuntapaikat ovat liikuntapaikkoja ja –alueita, jotka ovat tarkoitettuja lasten ja nuorten liikuntaan sekä kunto- ja terveysliikuntaan. Ne sijaitsevat asuinalueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä. Parhaat sijoituspaikat ovat koulujen ja päiväkotien läheisyydessä tai paikassa, missä ihmiset viettävät ison osan ajastaan.

Lähiliikuntapaikkojen tavoitteena on edistää etenkin lasten ja nuorten päivittäistä liikkumista. Erityisesti alakoulujen pihat ovat osoittautuneet erittäin hyväksi lähiliikuntapaikoiksi niiden korkean käyttöasteen takia. Lisäksi sijainti koulunpihalla palvelee koulun välitunti- ja opetuskäyttöä sekä iltapäiväkerhotoimintaa. Keskeinen sijainti lisää myös ilta- ja viikonloppukäyttöä. Tärkeimpinä tavoitteina ovat toiminnallinen tarkoituksenmukaisuus, turvallisuus ja liikuntaesteettömyys. Suunnitteluvaiheessa tulee painottaa alueen viihtyvyyden ja sosiaalisen kanssakäymisen merkitystä. Viihtyisyyttä lisää hyvä maisemakuva, kasvillisuus, valaistus ja mahdolliset muut rakenteet, kuten pergolat ja vesiaiheet. Lisäksi on tärkeää huomioida, että suunnitelma tehdään ympäristön ehdoilla. Kaupunkia ei saisi tuoda metsään ja sopivat kasvit sekä materiaalit ja värit on valittava oikein. Jotta kenttä voisi olla käytössä aikaisin kevästä myöhään syksyyn, tulisi kentän pinnan olla kestopäällysteinen. (Opetusministeriö 2002b, 14; Varho 13.2.2015.)

Hyvä lähiliikuntapaikka on siis monikäyttöinen, ympärivuotinen, vapaasti käytettävissä, luovasti toteutettu, helposti kunnossa pidettävä, lähellä sijaitseva, maksuton ja ympäristöstävällinen. Maksuttomuus ja vapaa käytettävyyys takaavat sen, että liikunnan harrastaminen ei vaadi taloudellista panostusta eikä esimerkiksi liikuntaseuran jäsenyyttä. Hyvän lähiliikuntapaikan tulisi olla siis kaikille ikäryhmille sopiva. Lähiliikuntapaikkarakentamisen yksi keskeisimmistä tavoitteista on luoda mahdollisimman tasa-arvoisia liikuntapaikkoja, jotka eivät rajaisi mitään käyttäjäryhmiä käyttömahdollisuuksien ulkopuolelle. (Lähiliikuntapaikat 2015; Varho 13.2.2015.)

Lähiliikuntapaikkoina voivat toimia muun muassa koulujen, päiväkotien ja taloyhtiöiden pihat, leikkipaikat ja –alueet, pienkentät ja luistelualueet, jääkiekkokaukalot, kevyen liikenteen väylät, kuntoradat, polkureitit, hiihtoladut, hiihtomaat, temppu- ja seikkailuradat, monikäyttöiset lajiliikuntapaikat, rullalautailu- ja rullaluistinalueet, luontokohteet, lähipuistot, virkistysalueet ja sisäliikuntatilat. (Varho 13.2.2015.)

Suosittuja lähiliikuntapaikkalajeja ovat esimerkiksi sauvakävely, kävely, juoksu, pyöräily, rantalentopallo, futsal, hiihto, jääkiekko, katukoripallo, kyykkä, kiekkogolf, ultimate, pesäpallo, petankki, pöytätennis, ratagolf, rullalautailu eli skeittaus, snowskate eli lumiskeittaus, seinäkiipeily, sulkapallo, taitopyöräily eli bmx - pyöräily, tikanheitto, trampoliini ja

ulkosähly. Osa lajeista sijoittuu siis varsinaisille lähiliikuntapaikoille ja osa sen lähiympäristöön. (Varho 13.2.2015.)

Toimiva lasten liikuntapaikka houkuttelee liikkumaan. Sen ei tulisi olla siis lajisuorituspaikka vaan paikka, jossa on tilaa ja mahdollisuuksia moninaisille peleille ja leikeille. Se tarjoaa haasteita ja jännitystä. Lisäksi sen tulisi mahdollistaa omien rajojen kokeilua. Hyvä liikuntapaikka ruokkii lapsen mielikuvitusta, mikä pitää sisällään esimerkiksi itse keksittyjä pelejä ja leikkejä. Lisäksi on tärkeää, että liikuntapaikka on lasten kokoinen ja näköinen sekä helposti lasten hahmotettavissa. (Varho 13.2.2015.)

Hyvä lasten liikuntapaikka on myös turvallinen. Turvallisuus on monen eri asian summa. Se on huomioitava muun muassa liikuntapaikkojen sijoittelussa, kulkuyhteyksissä ja välineiden valinnassa. Lisäksi turvallisuus ja haasteellisuus tulee kulkea käsi kädessä. Liikuntaan kuuluvat haasteet ja omien rajojen kokeilu, mutta toiminta täytyy olla turvallista. Turvallisuutta koskevat standardit löytyvät esimerkiksi leikkipaikkavälineille ja julkisille liikuntapaikoille. (Varho 13.2.2015.)

Laidalliset palloilun pienpelikentät, etenkin niin sanotut monitoimikentät ja –areenat, ovat hyvää vauhtia yleistymässä Suomessa. Monitoimikentät soveltuvat erittäin hyvin lähiliikuntapaikoille. Ne ovat lasten ja nuorten näkökulmasta erittäin houkuttelevia liikuntapaikkoja. Syitä on monia. Laitojen ansiosta pallot eivät karkaile, monipuoliset käyttömahdollisuudet motivoivat erilaisten pelien kokeilemiseen ja keksimiseen, areenamaisuus tuo pelikentälle urheilullista tunnelmaa ja pieni kenttäkoko tuo peleihin vauhtia myös pienemmällä porukalla pelattaessa. Niillä on hauska pelata yksin tai yhdessä ja pallo pysyy helpommin pelissä. Pienpeleissä jokaisen osallistujan aktiivisuustaso pysyy korkeana. Etenkin pienemmille lapsille pieni kenttä on helpommin hahmotettava, turvallisempi ja toimivampi. Lasten käyttämät liikuntapaikat tulee suunnitella lapsille sopiviksi. Lisäksi pieni kenttä on erinomainen palloilulajien lajitekniikan harjoitteluun. (Lähiliikuntapaikat 2015; Opetusministeriö 2002a, 52.)

Kaikissa Ässä-monitoimikentissä alustana toimii hiekkatekonurmi. Ensimmäiset jalkapallokäyttöön tarkoitetut hiekkatekonurmipäällysteet asennettiin vuonna 1988. Niitä asennettiin sekä ulkokentille että sisähalleihin. Kenttiä mainostettiin melko hoitovapaiksi ja rajaton käyttöä kestäviksi päällysteiksi. Liian vähäinen hiekan määrä sekä harjauksen laiminlyönti aiheuttivat kenttien kovettumista ja sulkeutumista. Sisähalleissa hiekkatekonurmen haitat osoittautuivat entistä suuremmiksi. Halleissa pelaaminen aiheutti hiekan pölyämistä, jonka huomattiin olevan pelaajille haitallista. Kenttiä kasteltiin päivittäin pölyn poistamiseksi. Kastelun aiheuttamat kosteus- ja homeongelmat olivat urheilijoiden terveydelle vieläkin

haitallisempia kuin pöly. Suomessa ei ole enää nykyään hiekkatekonurmikenttiä jalkapallohalleissa. (Varho 13.2.2015.)

Hiekkatekonurmi on kuitenkin suosittu pintamateriaali liikuntapaikoilla ulkopelien alustana sekä muussa liikuntakäytössä. Hiekkatekonurmen ominaisuuksia voidaan säätää eri lajien vaatimusten mukaiseksi. Kaikissa tilanteissa hiekkatekonurmen tulee kuitenkin olla turvallinen ja mukava käyttää. Hiekan ominaisuudella ja laadulla, kuten määrällä, raekokojakautumalla, raemuodolla ja mineraalikoostumuksella, on tärkeä rooli kentän käytettävyyden ja hiekkatekonurmen kulutuskestävyyden kannalta. Hiekkatekonurmi on hyvin hoidettuna kestävä ja tasalaatuinen pintamateriaali. Kunnossa pysyäkseen se vaatii säännöllistä ja riittävää huoltoa, jolla hiekka saadaan pysymään irtonaisena. Hyvän kunnossapidon puute lyhentää nurmen käyttöikää ja rappeuttaa kentän pinnan. Kentän elinkaari riippuu eri tekijöistä, kuten tuotteen laadusta ja kentän käytöstä, mutta ennen kaikkea kentänhoidosta. Keskimääräinen tekonurmen elinkaari on noin 5-8 vuotta. Kenttä on kuitenkin vielä tämän jälkeen käyttökelpoinen esimerkiksi lähiliikuntapaikkana. Lisäksi ammattitaitoinen huolto ja hoito lisää kentän käyttäjävällisyyttä. Tekonurmikenttien omistajien tulisi ottaa huomioon, että ensimmäiset kulumisen merkit näkyvät alueilla, missä suurin osa pelistä tapahtuu eli maalien edessä ja rangaistusalueilla. Tästä syystä kyseiset alueet menettävät alkuperäisen laatunsa nopeasti ja tietyn ajan kuluttua ne eivät enää täytä kriteerejä. Koska kulunutta tekonurmea ei pystytä korvaamaan yhtä helposti kuin luonnonnurmella, kenttähenkilöstön tulisi pitää erityistä huolta kyseisistä kentän alueista. (Opetusministeriö 1997, 4; Varho 13.2.2015.)

Kentän turvallisuutta voi lisätä muun muassa rakenteiden korjaamisella, maalien tasapainotuksella, huolehtimalla kiinteiden esteiden turvaetäisyyksistä, aitaamalla kentät, poistamalla roskat kentältä, säilyttämällä vaaralliset aineet oikein ja huolehtimalla hoitokoneiden sekä – välineiden kunnosta. Lisäksi tulee huomioida katsojien turvallisuus, kulkureitit ja paikoitusalueen turvallisuus. Myös tupakointi, roskaaminen, kulkuneuvoilla ajaminen, teräväkantaisilla kengillä liikkuminen ja tarpeeton toiminta ovat tekonurmilla ehdottomasti kiellettyjä. (Varho 13.2.2015.)

Hiekkatekonurmikentän rakenteessa on paljon hyviä puolia. Hiekkatekonurmi täytetään määrätyn raekäyrän mukaisella hiekalla. Tekonurmen väri ei haalistu auringon valosta. UV-säteily ei vaikuta vanhentavasti kuituun. Kulutuskestävyys on hyvä ja käyttökuntoinen sateellakin. Tekonurmikentät tarvitsevat vähemmän huoltoa kuin luonnonnurmikentät. Hiekkatekonurmimattoa on saatavilla erilaisia vaihtoehtoja. Hiekkatekonurmi on myös vettä läpäisevä. (Varho 13.2.2015.)

Tekonurmikentän rakentaminen johtaa moniin kustannussäästöihin, koska enää ei ole tarpeellista levittää lannoitetta tai kasvinsuojeluaineita, nurmi ei enää tarvitse kastelua tai leikkaamista eikä enää ole tarvetta maalata merkintöjä. Lisäksi tekonurmea voidaan käyttää tehokkaasti huonollakin säällä, mikä osaltaan säästää kustannuksista. (Varho 13.2.2015.)

Hiekkatekonurmi on siis erittäin monipuolinen kenttäpäällyste, joka soveltuu eri palloilulajeille. Sen etuna on ominaisuuksien muuntamismahdollisuus. Toiminnallisissa ominaisuuksissa on kuitenkin esiintynyt ongelmia, kuten kentän kovettumista. Hiekkatekonurmea voidaan pitää puutteistaan huolimatta tulevaisuuden urheilukenttäpäällysteenä. (Opetusministeriö 1994, 1, 24.)

5 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää koulujen henkilökunnan eli rehtoreiden ja opettajien tyytyväisyyttä monitoimikenttiä kohtaan. Lisäksi selvitetään tutkimukseen osallistuneiden koulujen taustatietoja, monitoimikenttien kuntoa ja hoitoa, kentän käyttöaktiivisuutta ja sen vaikutusta käyttäjien liikunta-aktiivisuuteen sekä jatkotoimenpiteitä.

Tutkimusongelmat:

1. Millaisessa kunnossa tutkimukseen osallistuneiden koulujen monitoimikentät ovat ja miten laadukkaasti niitä on hoidettu?
2. Millainen tutkimukseen osallistuneiden koulujen monitoimikenttien käyttöaktiivisuus on ollut ja millainen vaikutus sillä on ollut oppilaiden liikunta-aktiivisuuteen?
3. Ovatko tutkimukseen osallistuneet koulut olleet tyytyväisiä monitoimikenttäänsä?

6 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus oli pääosin määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus, joka sisälsi lisäksi laadullisia eli kvalitatiivisia piirteitä. Kvantitatiivisen tutkimuksen aineisto kerätään yleensä kyselylomakkeella, joka sisältää pääasiassa suljettuja eli strukturoituja kysymyksiä. Kerätyistä tuloksista syntyy havaintoaineisto, jota analysoidaan tilastollisin analyysimenetelmin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 139–140; Metropolia 2014.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei luoda haastattelukysymyksiä, joihin on annettu vastausvaihtoehdot valmiiksi. Vastaajien annetaan kertoa vastauksensa omaehtoisesti. Laadullista analyysiä kannattaa yleensä tehdä kohteesta, joka on niin epäselvä, että siitä ei ole mielekästä tehdä määrällistä analyysiä. (Hirsjärvi ym. 1997, 164; Metropolia 2014.)

6.1 Kohderyhmä

Tutkimuksen perusjoukon muodostivat Ässäkenttäohjelmaan osallistuneiden koulujen henkilökunta eli rehtorit ja opettajat. Kysely lähetettiin 36 koululle ja vastauksia tuli 21 kappaletta. Vastausprosentti oli siis noin 58 %. Kaikki kyselyyn osallistuneet henkilöt eivät vastanneet jokaiseen kysymykseen, joten vastaajien määrät vaihtelivat kysymyksittäin.

Ässäkenttäohjelmaan osallistuneita alakouluja on ympäri Suomen. Pohjoisin löytyy Rovaniemeltä ja eteläisimmät Etelä - Suomesta. Pääkaupunkiseudulla ei ole kuitenkaan yhtään Ässä-monitoimikenttää.

6.2 Kyselyn järjestäminen

Mittari eli kysely laadittiin Webropol - ohjelmaa käyttäen. Sähköinen kysely valittiin, koska sen lähettäminen ja täyttäminen sekä tulosten analysoiminen on helppoa.

Kysely laadittiin Suomen Palloliiton toiveiden pohjalta. Huhtikuussa 2014 Suomen Palloliitto on siis lähettänyt Ässäkenttäohjelmaan osallistuneille kouluille alustavan kyselyn, jonka perusteella uusi varsinainen kysely luotiin. Kysely lähetettiin kouluille 22.11.2014 ja kyselyn vastausaika päättyi 15.12.2014.

6.3 Kyselyn sisältö

Kysely (liite 1) piti sisällään pääosin suljettuja kysymyksiä, mutta myös muutamia avoimia kysymyksiä. Se sisälsi 32 kysymystä, jotka jaettiin kolmeen eri kysymysryhmään. Kyse-

lyssä selvitettiin taustatietoja ja tietoa oppilaiden liikunta-aktiivisuudesta sekä jatkotoimenpiteistä.

Taustatieto-osiossa kysyttiin myös tyytyväisyydestä kenttätuotetta kohtaan, kenttätuotteen kunnosta ja hoidosta sekä kenttätuotteen käyttöaktiivisuudesta. Oppilaiden liikunta-aktiivisuutta selvittävässä osiossa kysyttiin lisäksi muun muassa välituntien viettämisestä ja oppituntien järjestämisestä kentällä. Jatkotoimenpiteitä käsittelevässä osiossa kysyttiin kunnallisen kenttähankkeen rahoittamisesta ja muista mieleen tulevista kehittämissuunnitelmista Ässä-monitoimikenttään liittyen.

6.4 Tilastolliset tarkastelut

Tulosten laskemisessa käytettiin Webropol – ohjelmaa. Tuloksia tarkasteltiin sekä luokittelusteikkoisten että järjestysasteikkoisten muuttujien osalta absoluuttisina frekvensseinä.

Lisäksi muutamien avoimien kysymysten vastaukset poimittiin referoiden tulososaan ja pohdintaan. Osa avoimista kysymyksistä selvitti vastaajan paikkakuntaa, koulua ja kehityssuunnitelmia, mutta loput selvittivät lisäperusteluita edeltäviin kysymyksiin.

7 Tutkimustulokset

Esittelen ensimmäiseksi päätulokset ja sen jälkeen tulokset tutkimusongelmittain esitettyinä.

7.1 Päätulokset

Tutkimukseen osallistuneiden koulujen monitoimikenttien kunto ja hoito ovat olleet vaihtelevia. 19 vastaajasta 6 vastasivat, että kenttätoimittaja on tehnyt kohteessa katselmuksen ja takuukorjauksia asennuksen jälkeen. 21 vastaajasta 16 vastasivat, että kentän laitaelementit, maalit, verkot ja tekonurmipinnoitteet ovat kunnossa.

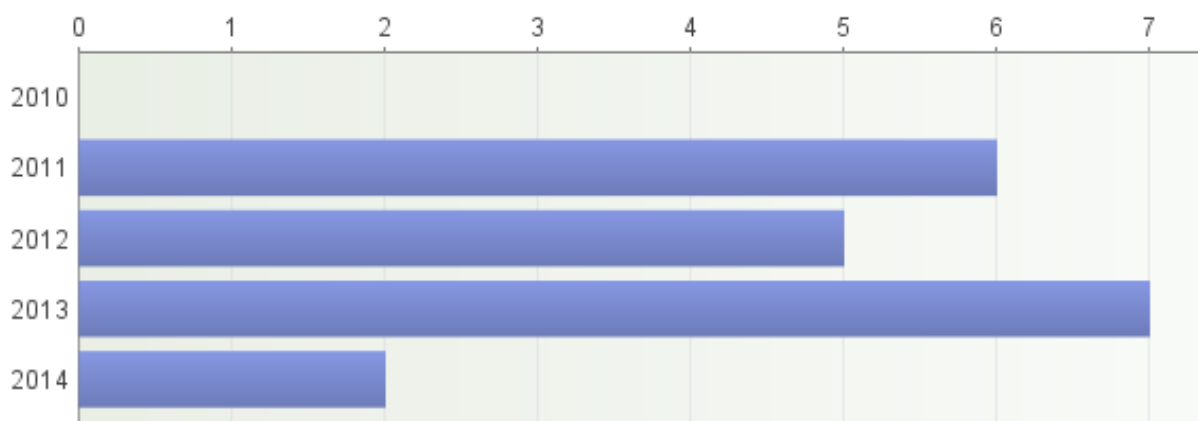
20 vastaajasta neljä vastasivat, että kunnan puolesta kentän hoitoa tehdään viikoittain. Neljä puolestaan vastasivat kuukausittain, neljä muutaman kuukauden välein, neljä vuosittain ja neljä, että kenttää ei hoideta lainkaan. 21 vastaajasta 11 vastasivat, että kenttään ei ole kohdistunut lainkaan ilkivaltaa ja 10 kertoo, että kenttään on kohdistunut jonkin verran ilkivaltaa.

Koulut vaikuttavat pääosin olevan tyytyväisiä monitoimikenttäänsä. 20 vastaajasta 16 kertoo kenttätuotten asennustyön olleen aikataulussa. 20 vastaajasta 19 kertoo olevan tyytyväisiä monitoimikenttään.

Tutkimukseen osallistuneiden koulujen monitoimikenttien käyttöaktiivisuus on ollut runsasta. 21 vastaajasta 19 kertoo, että kenttää käytetään myös talvikuukausina. 21 vastaajasta 17 kertoo, että yli 100 koulun oppilasta käyttää kenttää. Monitoimikenttien runsaalla käyttöaktiivisuudella näyttää olleen pääosin positiivinen vaikutus oppilaiden liikunta-aktiivisuuteen. 19 vastaajasta kaikki kertoivat kentän käytön lisänneen oppilaiden liikunta-aktiivisuutta. 21 vastaajasta 19 kertoo, että pallopelien pelaaminen on välituntien yleisin viettotapa. 21 vastaajasta kaikki kertoo, että kenttä on koko välitunnin ajan käytössä. 21 vastaajasta kaikki kertoo, että kentälle on laadittu välituntivuorot, jotta kaikki luokat pääsisivät käyttämään kenttää. 21 vastaajasta kaikki kertovat, että kentällä järjestetään liikuntatunteja.

7.2 Monitoimikenttien kunto ja hoito

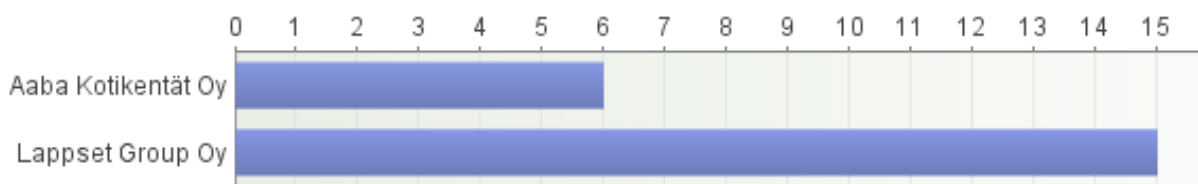
Seuraavassa kuviossa on esitetty Ässä-monitoimikenttien asennusvuodet (n=20).

Kuvio 1. Tutkimukseen osallistuneiden koulujen monitoimikenttien asennusvuodet (n=20)

Vuonna 2011 Ässä-monitoimikenttä oli asennettu kuudelle koululle, vuonna 2012 viidelle koululle, vuonna 2013 seitsemälle koululle ja vuonna 2014 kahdelle koululle.

Seuraavassa kuviossa on esitetty Ässäkenttätuotteiden jakautuminen kouluille (n=21).

Kuvio 2. Kenttätoimittajien jakautuminen tutkimukseen osallistuneiden koulujen keskuudessa (n=21)

Aaba Kotikentät Oy:n kentät olivat asennettu kuudelle koululle ja Lappset Group Oy:n kentät 15 koululle.

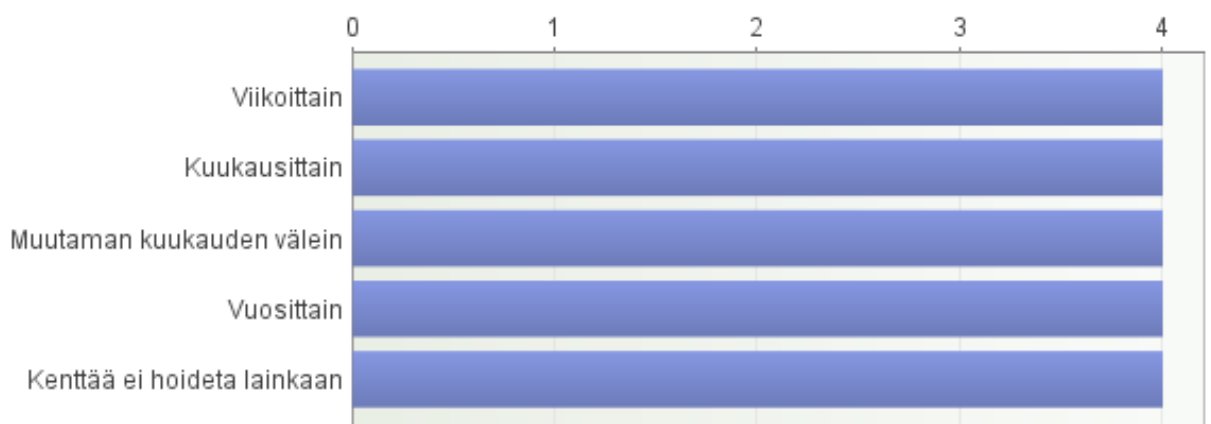
Osa vastaajista (n=20) vastasi kysymykseen, oliko kentän asennustyö aikataulussa. 16 vastaajaa vastasivat, että asennustyö oli aikataulussa. Neljä vastaajaa vastasivat, että asennustyö ei ollut aikataulussa.

Osa vastaajista (n=19) vastasi kysymykseen, onko kenttätoimittaja tehnyt kohteessa asennuksen jälkeen katselmuksen ja takuukorjauksia. Kuusi vastaajaa vastasivat, että on tehnyt. 13 vastaajaa vastasivat, että ei ole tehnyt.

Kaikki vastaajat (n=21) vastasivat kysymykseen, ovatko kentän laiteelementit, maalit, verkot ja tekonurmipinnoitteet kunnossa. 16 vastaajaa vastasivat, että on kunnossa. Kuusi vastaajaa vastasivat, että ei ole kunnossa. Yksi vastaajista on siis antanut kaksi eri vastausta, vaikka kysymyksen ei ollut tarkoitus olla monivalintakysymys.

Osa vastaajista (n=7) kuitenkin vastasi avoimeen kysymykseen, millaisia peruskorjaustarpeita kentässä on. Vastauksia oli monenlaisia. Kolme vastaajaa vastasivat, että maaliverkot ovat rikki. Yksi vastasi, että sivurimat ovat irtoilleet ja maaliverkot ovat riekaleina. Yksi vastasi, että tekonurmipinnoitteessa on reikiä ja kuoppia. Yksi vastasi, että keinonurmi on kulunut ja lisäksi puuosat ovat osittain kuluneet. Yksi vastasi, että märkyys on ainoa pulma.

Seuraavassa kuviossa on esitetty kunnan puolesta tekemän kentänhoidon määrä (n=20). Tällä tarkoitettiin muun muassa harjaamista ja lumen sekä roskien poistoa. Vastauksien hajonta oli suurta.

Kuvio 4. Tutkimukseen osallistuneiden koulujen kenttien hoidon runsaus kunnan puolesta tehtynä (n=20)

Neljä vastaajaa vastasivat, että hoitoa tehdään viikoittain. Neljä vastasivat kuukausittain. Neljä muutaman kuukauden välein ja neljä vuosittain. Neljä vastaajaa vastasivat, että kenttää ei hoideta lainkaan.

Kaikki vastaajat (n=21) vastasivat kysymykseen ilkeistä kenttää kohtaan. 11 vastaajaa vastasivat, että kenttään ei ole kohdistunut lainkaan ilkeistä. 10 vastasivat, että kenttään on kohdistunut jonkin verran ilkeistä. Kukaan ei vastannut, että kenttään olisi kohdistunut paljon ilkeistä.

Osa vastaajista (n=9) vastasi avoimeen kysymykseen, millaista ilkeistä on esiintynyt. Ilkeistä on ollut monenlaista. Kentän laitoihin on piirretty ja maalattu, kentällä on roskattu ja poltettu roskia, mainoskyltti ja maaliverkkojen alavaijeri on irroitettu, betonitukia ja laitoja on siirretty, kentällä on ajettu mopolla sekä maaliverkkoja on revitty. Lisäksi eräällä kentällä oli pelattu niin sanottua tulipalloa. Pelipallo oli valeltu bensinillä, minkä jälkeen se oli sytytetty ja ryhdytty pelaamaan. Lisäksi yksi vastaaja vastasi, että kenttä on niin uusi, että kentänhoitoa ei liene vielä ollut. Hän ei siis vastannut oikeaan kysymykseen.

7.3 Monitoimikenttien käyttöaktiivisuus ja sen vaikutus oppilaiden liikuntaaktiivisuuteen

Kaikki vastaajat (n=21) vastasivat kysymykseen, käytetäänkö kenttää myös talvikuukausina. 19 vastaajaa vastasivat, että kenttää käytetään talvikuukausina. Kaksi vastaajaa vastasivat, että kenttää ei käytetä talvikuukausina.

Seuraavassa kuviossa on esitetty kenttien käyttäjämäärät koulujen oppilaiden keskuudessa (n=21).

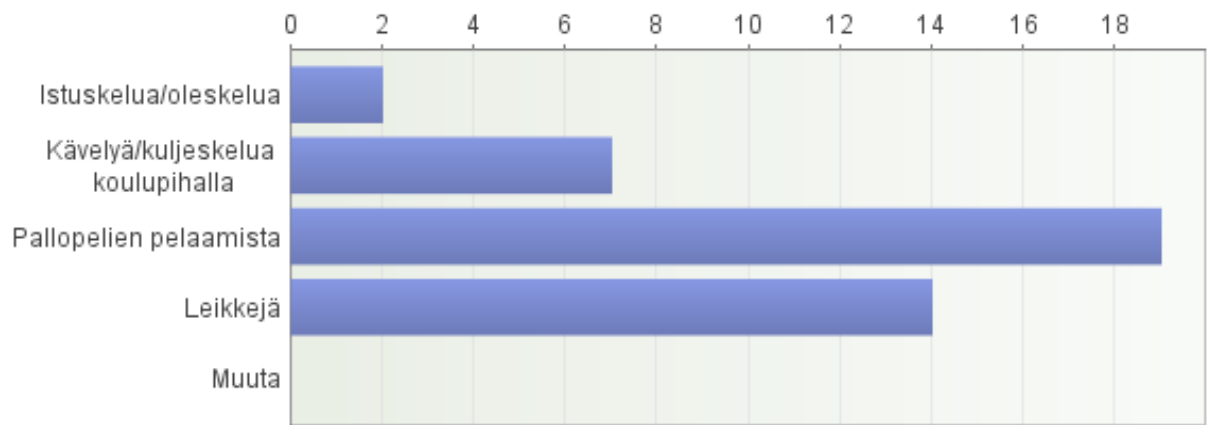

Kuvio 5. Kenttien käyttäjämäärät tutkimukseen osallistuneiden koulujen oppilaiden keskuudessa (n=21)

17 vastaajaa vastasivat, että yli 100 koulun oppilasta käyttää kenttää. Kolme vastaajaa vastasivat, että kenttää käyttää noin 20-50 koulun oppilasta. Yksi vastaaja vastasi, että ei osaa sanoa. Kukaan vastaajista ei vastannut, että kenttää käyttää alle 20 koulun oppilasta.

Kaikki vastaajat (n=19) vastasivat, että kentän käyttö on lisännyt oppilaiden liikuntaaktiivisuutta.

Seuraavassa kuviossa on esitetty oppilaiden yleisimmät välituntien viettotavat (n=21).

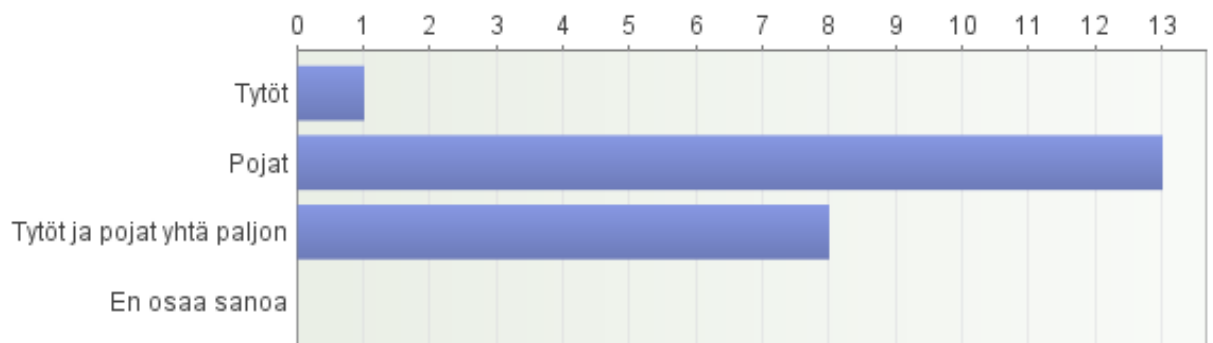

Kuvio 6. Tutkimukseen osallistuneiden koulujen oppilaiden yleisimmät välituntien viettotavat (n=21)

19 vastaajaa vastasivat, että pallopelien pelaaminen on oppilaiden yleisin välituntien viettotapa. 14 vastaajaa vastasivat leikit, seitsemän vastasivat kävelyä tai kuljeskelua koulupihalla ja kaksi vastasivat istuskelua tai oleskelua. Useampi vastaaja on siis antanut useamman vastauksen, vaikka kysymyksen ei ollut tarkoitus olla monivalintakysymys. Kukaan ei vastannut vaihtoehtoa muuta.

Kaikki vastaajat (n=21) vastasivat, että kenttä on käytössä koko välituntin ajan.

Seuraavassa kuviossa on esitetty koulujen kenttien jakautuminen tyttöjen ja poikien keskuudessa välituntisin (n=21).

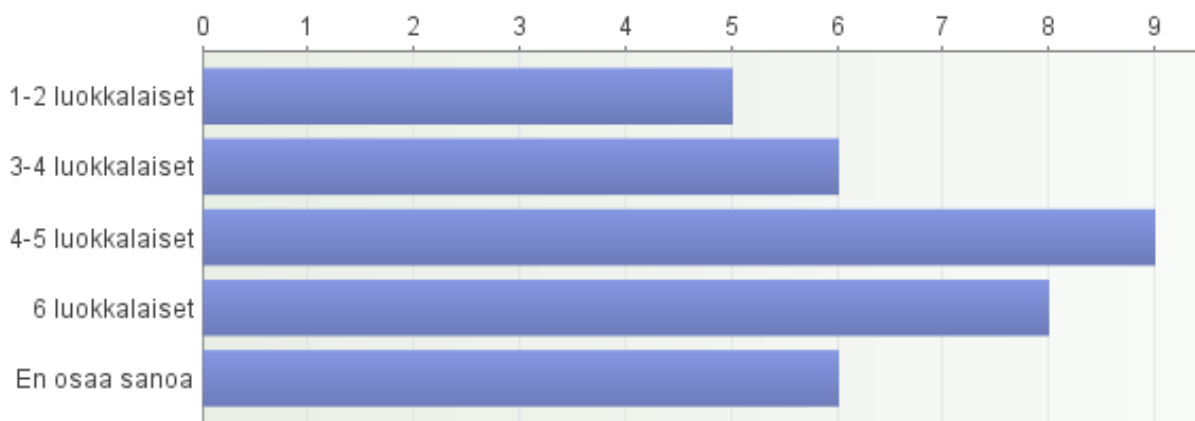

Kuvio 7. Tutkimukseen osallistuneiden koulujen kenttien käytön jakautuminen tyttöjen ja poikien keskuudessa välituntisin (n=21)

13 vastaajaa vastasivat, että pojat käyttävät kenttää eniten. Yksi vastasi, että tytöt käyttävät kenttää eniten. Lisäksi kahdeksan vastaajaa vastasivat, että tytöt ja pojat käyttävät kenttää yhtä paljon. Yksi vastaajista on siis antanut kaksi eri vastausta, vaikka kysymyksen ei ollut tarkoitus olla monivalintakysymys. Kukaan ei vastannut, ettei osaa sanoa.

Kaikki vastaajat (n=21) vastasivat, että heidän koulunsa ovat laatineet kentälle välituntivuorot, jotta kaikki luokat pääsisivät käyttämään kenttää.

Seuraavassa kuviossa on esitetty kentän käytön jakautuminen luokka-asteittain (n=19).

Kuvio 8. Tutkimukseen osallistuneiden koulujen kenttien käytön jakautuminen eri luokka-asteiden keskuudessa (n=19)

Yhdeksän vastaajaa vastasivat, että 4-5 luokkalaiset käyttävät kenttää eniten. Kahdeksan vastasivat 6 luokkalaiset, kuusi vastasivat 3-4 luokkalaiset ja kuusi vastasivat, etteivät osaa sanoa. Lisäksi viisi vastasivat, että 1-2 luokkalaiset käyttävät kenttää eniten. Useampi vastaaja on siis antanut useamman vastauksen, vaikka kysymyksen ei ollut tarkoitus olla monivalintakysymys.

Osa vastaajista (n=20) vastasi kysymykseen, ovatko kenttää käyttävät lapset vapaa-ajallaan myös aktiivisesti liikuntaseuratoiminnassa mukana. 12 vastaajaa vastasivat, että eroa ei ole mukana ja ei mukana olevien välillä. Kuusi vastasivat, että kenttää käyttävät lapset ovat vapaa-ajallaan myös aktiivisesti jalkapalloseuratoiminnassa mukana. Kolme vastaajaa vastasivat, etteivät osaa sanoa. Kaksi vastaajaa vastasivat, että kenttää käyttävät lapset ovat vapaa-ajallaan myös aktiivisesti muissa liikuntaseuroissa kuin jalkapalloseuroissa mukana.

Kaikki vastaajat (n=21) vastasivat, että kentällä järjestetään koulun liikuntatunteja. 20 vastaajaa perustelivat edellistä vastaustaan siten, että mitä lajeja kentällä opetetaan liikuntatunneilla. Kaikilla kentillä opetettiin palloilulajeja, pääasiassa jalkapalloa. Lisäksi kentällä opetettiin leikkejä, pelejä, viitepelejä, yleisliikuntaa, salibandya, käsipalloa, yleisurheilua ja koripalloa.

Osa vastaajista (n=19) vastasivat kysymykseen, järjestetäänkö kentällä muita oppitunteja kuin liikuntatunteja. 11 vastaajaa vastasivat, että kentällä ei järjestetä muita oppitunteja kuin liikuntatunteja. Kahdeksan vastaajaa vastasivat, että kentällä järjestetään muitakin oppitunteja.

Kaikki edelliseen kysymykseen positiivisesti vastanneet (n=8) perustelivat vastaustaan avoimessa kysymyksessä. Kentällä järjestetään muun muassa tapahtumiin liittyviä aktiviteetteja. Lisäksi kentällä pidetään kuvataiteen ja luonnontiedon tunteja sekä kaikkea, mitä opettajat vain keksivätkään. Erään vastauksen mukaan kenttä mukavasti rajaa oppitunnin. Lisäksi ulkojuhlassa kenttä toimii näyttämönä. Keväisin ja syksyisin kentällä pidetään iPad-opetusta. Myös 5-6 luokkalaisten valinnaiskursseja, iltapäivätoimintaa ja esikoululaisten liikuntatuokioita järjestetään yhdellä kentällä.

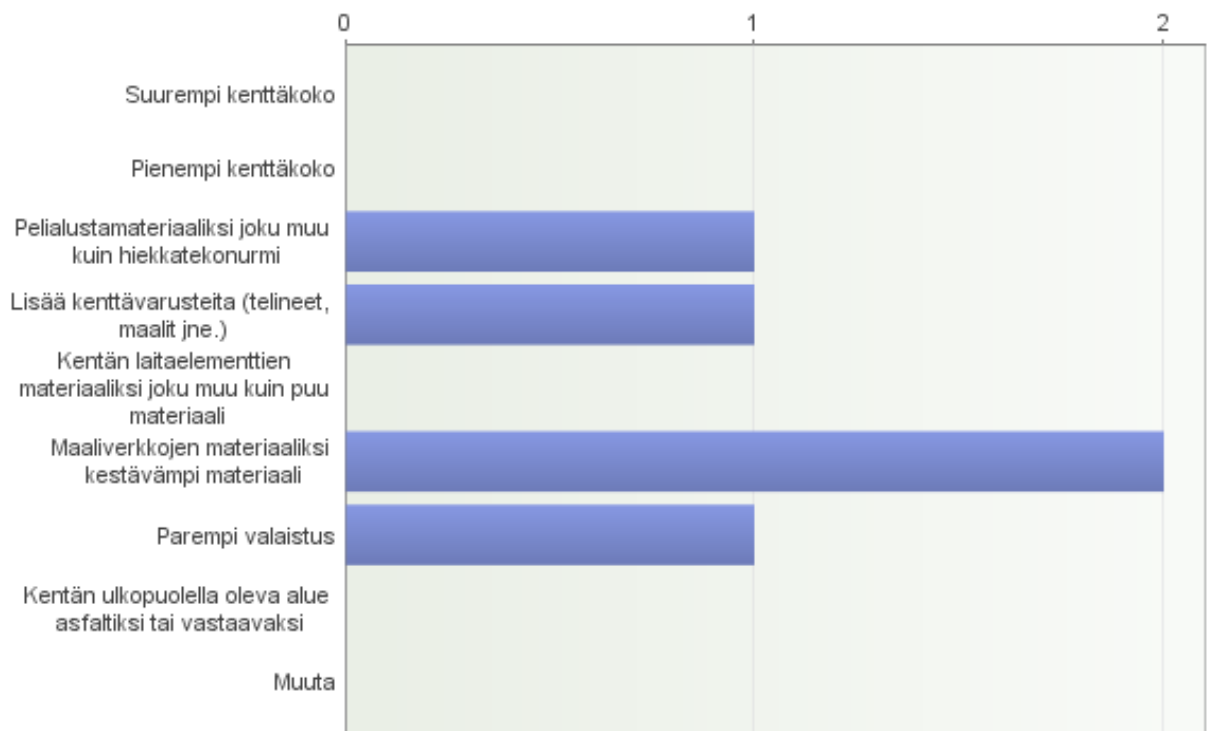
7.4 Tyytyväisyys monitoimikenttiä kohtaan ja jatkotoimenpiteet

Osa vastaajista (n=20) vastasi kysymykseen, kuka täytti kyselyn. Kyselyn täyttäjistä 18 oli rehtoreita, kaksi liikunnanopettajaa ja yksi muu opettaja. Yksi vastaaja on siis antanut kaksi eri vastausta, vaikka kysymyksen ei ollut tarkoitus olla monivalintakysymys. Muu koulun henkilökunta ei ollut vastannut kyselyyn.

Osa vastaajista (n=20) vastasi monivalintakysymykseen, mistä he saivat tietoa Ässä-monitoimikenttäohjelmasta. Vastauksia sai antaa useamman. 11 vastaajaa oli saanut tietoa Suomen Palloliiton internet-sivuilta, kaksi sähköpostilla, kolme jalkapalloseuralta, 12 kunnan liikuntatoimelta ja kolme muualta. Osa vastaajista oli siis saanut tietoa useammasta eri lähteestä. Kukaan ei ollut saanut tietoa kenttätuottajilta.

Kaikki vastaajat (n=21) vastasivat kysymykseen tyytyväisyydestä kenttätuotetta kohtaan. 20 vastaajaa vastasivat olevansa tyytyväisiä ja yksi vastaaja vastasi, että ei ole tyytyväinen.

Seuraavassa kuviossa on esitetty monivalintakysymyksen perustelut mahdolliselle tyytymättömyydelle (n=4). Vastauksia sai antaa useamman.

Kuvio 3. Tutkimukseen osallistuneiden vastaajien kehittämisehdotukset kenttätuotteille (n=4)

Kaksi vastaajaa toivoivat maaliverkkojen materiaaliksi kestävämpää materiaalia. Yksi vastaaja toivoi pelialustamateriaaliksi jotakin muuta kuin hiekkatekonurmea. Lisäksi yksi vastaaja toivoi lisää kenttävarusteita, kuten telineitä ja maaleja. Yksi toivoi myös parempaa valaistusta. Kukaan ei toivonut suurempaa tai pienempää kenttäkokoja, kentän laitaelementtien materiaaliksi jotakin muuta kuin puuta, kentän ulkopuolella olevaa aluetta asfaltiksi tai vastaavaksi eikä muutakaan.

Lisäksi yksi vastaaja vastasi avoimessa kysymyksessä, että vesi lainehtii kentällä. Myös pelitoiminta hänen mukaansa painottuu jalkapalloon. Hän ehdotti, voisivatko koripallokorit olla suuntautuneena ulkopuolelle, koska sisäpuolella ne jäävät lähes käyttämättömiksi.

Kaikki vastaajat (n=20) vastasivat, että kunnallisessa kenttähankkeessa yksityisen sektorin rahoittajien hyödyntäminen on heidän mielestään sopivaa jatkossakin.

Osa vastaajista (n=10) vastasi avoimeen kysymykseen, mitä muuta heidän mielestään pitäisi vielä kehittää Ässä-monitoimikenttäohjelmassa. Kuusi vastaajaa eivät antaneet yhtäkään kehitysehdotusta. He kiittivät ja kehuivat Ässä-monitoimikenttäohjelmaa muun muassa loistavaksi, hyväksi ja iloa tuottavaksi kokonaisuudeksi. Yksi vastaajista vastasi, että aikoo mahdollisesti hakea tulevana vuosina toista kenttää, jos mahdollista. Toinen vastaaja puolestaan vastasi, että ilman Ässä-monitoimikenttäohjelmaa he eivät olisi

missään nimessä saaneet kenttää oppilaidensa iloksi. Kolmas vastaaja vastasi, että Ässämonitoimikenttäohjelma oli ainoa tapa, jolla mahdollistui heidän oma lähiliikuntapaikkansa.

Neljä vastaajaa keksivät joitakin kehitysehdotuksia. Yhden vastaajan mukaan kunnan huoltotoimenpiteet pitäisivät toimia paremmin. Lisäksi hänen mielestään vapaa-ajan käyttöä voisi lisätä kentän valaistus. Toinen vastaaja puolestaan vastasi, että heidän kohdallaan toimittajan ja Suomen Palloliiton kanssa asiat sujuivat erinomaisesti. Ainoastaan hänen mielestään huoltotoimenpiteet olivat hämärän peitossa, sillä hän ymmärsi, että toimittaja vastaa kentän huoltotoimenpiteistä muutaman ensimmäisen vuoden ajan. Kolmas vastaaja ehdotti sellaista, että olisi vain yksi kenttätoimittaja, joka kilpailutettaisiin moneksi vuodeksi kerrallaan. Toimittajan kanssa sitten sovittaisiin toimitusajat jo etukäteen ja niistä pidettäisiin kiinni sopimussakkojen avulla. Hänen mukaansa Aaba Kotikentät Oy:n kenttä on tuotteena hyvä, mutta toimitus, aikataulu ja myöhästyminen olivat negatiivisia puolia hankkeessa. Neljäs vastaaja vastasi, että kunnan osalta kenttää tulisi hoitaa paremmin ja kenttiä tulisi rakentaa lisää koulujen pihoille. Lisäksi hän ehdotti jonkinlaista aita-aluetta kentän ympärille ilkeiden ehkäisemiseksi.

8 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön päälöydöksenä oli, että tutkimukseen osallistuneet koulut ovat pääosin olleet tyytyväisiä Ässä-monitoimikenttätuotteeseensa, joka on ollut aktiivisesti käytössä ja lisännyt oppilaiden liikunta-aktiivisuutta. Kuitenkin joitakin kehitysehdotuksia tuli ilmi. Esimerkiksi huoltotoimenpiteet olivat epäselvät monille kouluille.

8.1 Tulosten tarkastelu

Aaba Kotikentät Oy:n kenttä oli noin 29 % tutkimukseen osallistuneista kouluista ja Lappset Group Oy:n kenttä oli noin 71 % tutkimukseen osallistuneista kouluista. Koska vastaajat eivät siis jakautuneet kahden eri kenttätuotteen välillä tasaisesti, en tarkastellut näiden alaryhmien vastauksia erikseen eli en siis tehnyt ristiintaulukointia.

Yksi palkitsevimmista tutkimustuloksista oli se, että 100 % vastaajista vastasi, että kentän käyttö on lisännyt oppilaiden liikunta-aktiivisuutta. Tässä mielessä Ässä-monitoimikenttä ohjelma on onnistunut täydellisesti, sillä lasten liikunta-aktiivisuudella on paljon positiivisia terveysvaikutuksia ja kauas kantoisia hyviä vaikutuksia. Se tukee lapsen normaalia kasvua ja kehitystä. (Nupponen ym. 2010, 12.)

Tutkimukseen osallistuneiden koulujen kenttätuotteiden kunto ja hoito ovat olleet vaihtelevia. Noin 32 % vastaajista vastasi, että kenttätoimittaja on tehnyt kohteessa katselmuksen ja takuukorjauksia asennuksen jälkeen. Katselmuksia ja takuukorjauksia tulisi tarvittaessa tehdä enemmänkin jatkossa. Noin 76 % vastasi, että kentän laitaelementit, maalit, verkot ja tekonurmipinnoitteet ovat kunnossa. Vastauksia tuli osalta kouluista kuitenkin, että maaliverkot, sivurimat ja tekonurmipinnoitteet ovat rikki. Jatkoa ajatellen, voisi miettiä myös muita materiaalivaihtoehtoja, jos mahdollista.

Yksi tärkeimmistä tutkimuksesta selvinneitä asioita ovat vastaajien kehittämisehdotukset Ässä-monitoimikenttäohjelman suhteen. Vastausten mukaan kunnan huoltotoimenpiteet pitäisivät toimia paremmin. Lisäksi kentän valaistus voisi lisätä vapaa-ajan käyttöä. Lisäksi ehdotettiin, että olisi vain yksi kenttätoimittaja, joka kilpailutettaisiin moneksi vuodeksi kerrallaan. Myös sopimussakkoja ehdotettiin, jotta pysyttäisiin sovitussa aikataulussa. Vastauksissa toivottiin myös, että kenttiä rakennettaisiin entistä enemmän koulujen pihuille.

Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan antaneet kehittämisehdotuksia. He vain kiittivät ja kehuivat Ässä-monitoimikenttäohjelmaa, mikä on sellaisenaankin erittäin hyvä asia. Siitä

tietää, että Ässä-monitoimikenttäohjelma on pääasiassa erittäin onnistunut hanke. Ohjelmaa kehitettiin muun muassa loistavaksi, hyväksi ja iloa tuottavaksi kokonaisuudeksi. Joidenkin vastauksien mukaan Ässä-monitoimikenttäohjelma oli ainoa tapa saada kenttä oppilaiden iloksi ja samalla myös oma lähiliikuntapaikka. Vastauksista kävi lisäksi ilmi, että yhteistyö kenttätoimittajan ja Suomen Palloliiton kanssa ovat sujuneet erinomaisesti. Eräs vastaajista ilmoitti myös, että aikoo mahdollisesti hakea tulevana vuosina toistakin kenttää, jos mahdollista. Vastauksista näkee, että Ässä-monitoimikenttäohjelman jatkosopimus tuleville vuosille tulee varmasti tarpeeseen. Kentistä on kuluneina vuosina ollut nimittäin niin paljon iloa ja hyötyä niiden käyttäjille.

Vastauksien hajonta oli suurta kysymyksessä, kuinka usein kentänhoitoa tehdään kunnan puolesta. 20 % vastasi viikoittain, 20 % kuukausittain, 20 % kuukauden välein, 20 % vuosittain ja 20 % ei lainkaan. Osa kunnista voisi siis lisätä kentänhoitoa Ässä-monitoimikenttäohjelman parissa, sillä hiekkatekonurmi on hyvin hoidettuna kestävä ja tasalaatuinen pintamateriaali. Kunnossa pysyäkseen se vaatii säännöllistä ja riittävää huoltoa. Kunnossapidon puute nimittäin lyhentää hiekkatekonurmen käyttöikää ja rappeuttaa kentän pinnan. Lisäksi ammattitaitoinen huolto ja hoito lisää kentän käyttäjäjätävällisyyttä. (Opetusministeriö 1997, 4; Varho 13.2.2015.)

Noin 52 % vastaajista vastasi, että kenttään ei ole kohdistunut lainkaan ilkivaltaa. Noin 48 % vastasi, että kenttään on kohdistunut jonkin verran ilkivaltaa. Ilkivaltaa on ollut monenlaista. Se on ollut muun muassa maalaamista, piirtämistä, roskaamista, roskien polttamista, rakenteiden irrottamista ja siirtelemistä, mopolla ajamista ja maaliverkkojen repimistä. Yksi vastaajista ehdotti jonkilaista aita-aluetta kentän ympärille ilkivallan ehkäisemiseksi. Tällöin kuitenkin lähiliikuntapaikalle tärkeä ominaisuus eli vapaa käytettävyyttä kärsisi. Tällöin lähiliikuntapaikka ei olisi enää mahdollisimman tasa-arvoinen liikuntapaikka, joka ei rajaisi mitään käyttäjäryhmää käyttömahdollisuuksien ulkopuolelle. (Lähiliikuntapaikat 2015; Varho 13.2.2015.)

Koulut vaikuttavat pääosin olevan tyytyväisiä monitoimikenttäänsä. 80 % vastaajista kertoo kenttätuotteen asennustyön olleen aikataulussa. 95 % puolestaan kertoo olevan tyytyväisiä monitoimikenttäänsä, vaikka osa toivoi maaliverkkojen materiaaliksi kestävämpää materiaalia, pelialustamateriaaliksi jotakin muuta kuin hiekkatekonurmea ja lisää kenttävarusteita, kuten telineitä ja maaleja. Myös ehkäisykeinoja veden lainehtimiselle ja koripallokorien siirtämistä kentän ulkosivuille toivottiin. Kenttäkoko, laitalementtien puumateriaali, kentän ulkopuolella oleva materiaali ja muut asiat olivat kunnossa, koska niiden muuttamiselle ei esitetty toiveita.

Tutkimukseen osallistuneiden koulujen kenttätuotteiden käyttöaktiivisuus on ollut runsasta. Noin 90 % vastaajista kertoo, että kenttää käytetään myös talvikuukausina. Se on kiitettävä määrä, mutta silti voitaisiin miettiä, miten loput 10 % saadaan myös käyttämään kenttää ympäri vuoden, sillä hyvä lähiliikuntapaikka on usein ympärivuotinen ja sitä kautta myös monikäyttöinen. (Lähiliikuntapaikat 2015; Varho 13.2.2015.)

Vastaajista 100 % ilmoitti, että koulu on laatinut kentälle välituntivuorot, jotta kaikki luokat pääsisivät käyttämään kenttää. Kuitenkin vastaajista noin 47 % ilmoitti, että 4-5 luokkalaiset käyttävät kenttää eniten. Lisäksi noin 42 % vastasi, että 6 luokkalaiset käyttävät kenttää eniten. Noin 32 % ilmoitti 3-4 luokkalaisten käyttävän eniten kenttää ja noin 26 % ilmoitti, että 1-2 luokkalaiset käyttävät kenttää eniten. On tärkeää, että kenttää saavat käyttää erilaiset ja eri-ikäiset lapset. Hyvä lähiliikuntapaikka on nimittäin kaikille ikäryhmille sopiva ja kaikkien käytettävissä. (Lähiliikuntapaikat 2015; Varho 13.2.2015.)

Noin 90 % vastaajista kertoo, että pallopelien pelaaminen on välituntien yleisin viettotapa. 100 % kertoo, että kenttä on koko välitunnin ajan käytössä. Myös 100 % kertoo, että kentällä järjestetään liikuntatunteja. On hieno asia huomata, että kenttää on käytetty myös opetuskäytössä.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Validiteetti kertoo sen, miten hyvin tutkimuksessa käytetty mittaus- tai tutkimusmenetelmä mittaa nimenomaan sitä tutkittavan asian ominaisuutta, jota on tarkoituskin mitata. Validiteetti on silloin hyvä, kun tutkimuksen kohderyhmä ja kysymykset ovat oikeat. Validiteetin täydellinen puuttuminen tekee tutkimuksesta arvottoman. Tällöin tutkitaan aivan jotakin muuta ilmiötä kuin mitä oli alun perin tarkoitus tutkia. (Hirsjärvi ym. 1997, 231–233; Jyväskylän yliopisto 2015.)

Reliabiliteetti puolestaan kertoo sen, miten luotettavasti ja toistettavasti käytetty mittaus- tai tutkimusmenetelmä mittaa haluttua asiaa. Reliabiliteetin yhteydessä ilmoitetaan yleensä mittavirhe ja reliabiliteettia voidaan arvioida esimerkiksi toistomittauksilla. Mittauksen reliabiliteetilla tarkoitetaan mittaustuloksen toistettavuutta, ei-sattumanvaraisuutta. (Hirsjärvi ym. 1997, 231–233; Jyväskylän yliopisto 2015.)

Tutkimuksen kysymykset pyrittiin tekemään mahdollisimman selkeiksi ja yksiselitteisiksi, jotta tutkimustulokset eivät kärsisi väärinymmärtämisten takia. Kysymykset eivät olleet johdattelevia.

Kyselyn vastausprosentti jäi hieman heikoksi, mikä laskee sen luotettavuutta. Vastausaika oli kuitenkin pitkä, joten melko alhainen vastausprosentti tuskin johtuu siitä. Kysely oli myös melko pitkä, mikä osaltaan voi laskea vastausprosenttia. Kyselylomakkeet olivat suomeksi, vaikka osa kouluista oli ruotsinkielisiä. Se voi vaikuttaa tutkimustuloksiin. Lisäksi tutkimuksen luotettavuutta ja tuloksia lasten liikunta-aktiivisuudesta voi heikentää se, että tutkimukseni faktat ovat ainoastaan aikuisten eikä lasten havaintoja. Huomasin myös, että minun olisi kannattanut useampaan kysymykseen laittaa rajoitukseksi, että voi antaa vain yhden vastausvaihtoehdon, koska osa vastaajista oli ymmärtänyt jotkut valintakysymykset monivalintakysymyksiksi.

Tutkimuksessa pyrittiin toimimaan eettisesti, kriittisesti ja objektiivisesti koko ajan. Lisäksi pyrittiin toimimaan rehellisesti, olemaan huolellinen, tarkka ja totuudenmukainen sekä noudattamaan hyviä tieteellisiä toimintatapoja niin tutkimuksessa kuin tulosten arvioinnissakin. Tutkimuslupa saatiin Suomen Palloliitolta. Ennen tutkimuksen aloittamista eri osapuolten kesken sovittiin oikeuksista, vastuista ja velvollisuuksista kirjallisella toimeksiantosopimuksella. Työn rahoittamisessa ei käytetty ulkopuolisia rahoittajia, joten taloudellisia sidonnaisuuksia ei ollut. Kyselylomakkeen saatekirjeessä painotettiin, että kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista (liite 2).

8.3 Kehittämisehdotukset, jatkotutkimusehdotukset ja johtopäätökset

Kenttätoimittajat voisivat halutessaan tehostaa markkinointiaan, sillä mikään tutkimukseen osallistuneista kouluista ei saanut tietoa ohjelmasta kenttätoimittajilta.

Kenttätoimittajien tulisi myös tarvittaessa tehdä kenttätuotteen asennuksen jälkeen enemmän katselmuksia ja takuukorjauksia, sillä vain vajaa puolet vastaajista ilmoittivat, että heidän kentällään on kyseiset toimet tehty.

Aikataulutusta tulisi jossain määrin parantaa, sillä kaikki koulut eivät olleet tyytyväisiä aikataulutukseen, sillä kenttätuotteiden asennustyöt olivat myöhässä joka viidennellä koululla. Kyselyn vastauksista tuli ilmi ehdotus, että olisi vain yksi kenttätoimittaja, joka kilpailutettaisiin moneksi vuodeksi kerrallaan. Sen jälkeen otettaisiin käyttöön sopimussakot, jotta sovituissa aikatauluissa pysyttäisiin.

Osa kunnista voisi tehostaa kentänhoitoa, sillä jopa joka viidennessä koulussa kenttää ei ole hoidettu lainkaan. Kyselyn vastauksista kävi myös ilmi, että huoltotoimenpiteiden tulisi toimia paremmin.

Maaliverkkojen materiaalin vaihto voisi miettiä, sillä useassa koulussa maaliverkot olivat rikki. Vastaajalta saatu hyvä idea olisi myös siirtää koripallokorit kentän ulkopuolelle, jolloin voitaisiin pelata samanaikaisesti kentän ulkopuolella koripalloa ja sisäpuolella esimerkiksi jalkapalloa. Lisäksi vastauksista tuli esille hyvä huomio, että kentän valaistus voisi lisätä kentän käyttöä entisestään. Mielestäni myös roskapönttöjen lisääminen kentän läheisyyteen voisi vähentää kentällä roskaamista.

Hyvä jatkotutkimusehdotus voisi olla uusi tyytyväisyystutkimus Ässä-monitoimikenttäohjelmasta muutaman vuoden kuluttua, kun kenttiä on rakennettu lisää koulujen pihoille. Lisäksi kohderyhmää voisi muuttaa esimerkiksi koulun henkilökunnasta eli rehtoreista ja opettajista koulun oppilaiksi.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli siis selvittää koulujen henkilökunnan eli rehtoreiden ja opettajien tyytyväisyyttä monitoimikenttiä kohtaan. Tyytyväisyyskyselyn tavoitteena oli tutkia monitoimikenttien kuntoa ja hoitoa, tyytyväisyyttä kenttiä kohtaan sekä kentän käyttöaktiivisuutta ja sen vaikutusta käyttäjien liikunta-aktiivisuuteen.

Lasten liikkumattomuus on kasvava ongelma Suomessa, sillä lasten liikkuminen on vähentynyt huomattavasti viimeisten vuosikymmenten aikana. Lapset ja nuoret liikkuvat suositusten mukaan aivan liian vähän. Lähiliikunnan ja lähiliikuntapaikkojen merkitystä ei tule väheksyä. Ne madaltavat lasten ja nuorten kynnyksiä lähteä liikkumaan. Suomen Palloliitolla on tärkeä rooli tässä asiassa. Se edistää lasten ja nuorten liikuntamahdollisuuksia. Toivottavasti tulevaisuudessa lapset ja nuoret liikkuvat enemmän ja voivat paremmin. Ässä-monitoimikenttäohjelma edistää muutosta kohti valoisampaa tulevaisuutta.

Lähteet

Ahonen, T., Cantell, M., Nissinen, A. & Rintala, P. 2005. Liiku ja opi – Liikunnasta apua oppimisvaikeuksiin. PS – kustannus. Jyväskylä.

Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito. Edita Prima Oy. Helsinki.

Eriksson, L. 22.10.2014. Päällikkö. Loviisan kaupungin vapaa-aikatoimi. Haastattelu. Loviisa.

Fogelholm, M., Vasankari, T. & Vuori, I. 2011. Terveysliikunta. Duodecim Oy. Helsinki.

Hakala, L. 1999. Liikunta ja oppiminen. PS – kustannus. Jyväskylä.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Tammi Oy. Helsinki.

Jaakkola, T. 2010. Liikuntataitojen oppiminen ja taitoharjoittelu. PS – kustannus. Jyväskylä.

Jyväskylän yliopisto 2015. Validiteetti ja reliabiliteetti. Luettavissa:

http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf. Luettu: 17.3.2015.

Jyväskylän yliopisto 2015. Väitös: 15.1. Päiväkotilapsetkin istuvat liikaa (Soini). Luettavissa: <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2015/01/tiedote-2015-01-07-11-24-03-745159>. Luettu: 11.4.2015.

Nupponen, H., Halme, T., Parkkisenniemi, S., Pehkonen, M. & Tammelin, T. 2010. LAPS SUOMEN – tutkimus: 3 – 12 - vuotiaiden lasten liikunta-aktiivisuus. Likes-tutkimuskeskus. Jyväskylä.

Liikkuva koulu 2012. Liikkuva koulu – aktiivisempia ja viihtyisämpiä koulupäiviä. Luettavissa: http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/1056-LK_-yleisesittely_140523.pdf. Luettu: 13.4.2015.

Liikuntatieteellinen Seura 2012. Liikunta – hyödyntämätön voimavara oppimisessa ja opettamisessa?. Luettavissa:

http://www.lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt413_12-17_lowres.pdf. Luettu: 19.4.2015.

Luustoliitto 2012. Liikuntaa luustolle. Luettavissa: <http://luustoliitto.fi/luustoterveys/lapset-ja-nuoret/rolling-bones/liikunta>. Luettu: 19.4.2015.

Lähiliikuntapaikat 2015. Koulunpihat lähiliikuntapaikkoina – Ideaopas. Luettavissa:

http://www.lahiliikuntapaikat.fi/files/lahiliikuntapaikat/Liitetiedostot/Oppaat_-_koulupiha_ideaopas.pdf. Luettu: 3.3.2015.

Lähiliikuntapaikat 2015. Koulunpihat lähiliikuntapaikkoina – Suunnitteluopas. Luettavissa:

http://www.lahiliikuntapaikat.fi/files/lahiliikuntapaikat/Liitetiedostot/Koulunpihat_lahiliikuntapaikkoina_netti.pdf. Luettu: 2.3.2015.

Lähiliikuntapaikat 2015. Koulupihojen liikuntaolosuhteet. Luettavissa:

http://www.lahiliikuntapaikat.fi/files/lahiliikuntapaikat/Liitetiedostot/Raportit_-_koulupihojen_liikuntaolosuhteet.pdf. Luettu: 3.3.2015.

Lähiliikuntapaikat 2015. Lähiliikuntapaikkojen arviointitutkimus. Luettavissa:

http://www.lahiliikuntapaikat.fi/files/lahiliikuntapaikat/Liitetiedostot/Raportit_-_arviointitutkimus_2007.pdf. Luettu: 2.3.2015.

Metropolia 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Luettavissa:

<http://users.metropolia.fi/~pervil/kvantsu/Moniste.pdf>. Luettu: 5.3.2015.

Opetushallitus 2015. Liikunta ja oppiminen. Luettavissa:

http://www.oph.fi/download/144263_Liikunta_ja_oppiminen_tiivistelma_2.pdf. Luettu: 3.3.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Suomalaisten fyysinen aktiivisuus ja kunto 2010 - Terveyttä edistävän liikunnan nykytila ja muutokset. Luettavissa:

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKM15.pdf?lang=fi>. Luettu: 3.3.2015.

Opetusministeriö. 1994. Hiekkatekonurmien ominaisuuksista. Rakennustieto Oy. Helsinki.

Opetusministeriö. 1997. Hiekkatekonurmiopas. Rakennustieto Oy. Helsinki.

Opetusministeriö. 2002a. Lasten liikuntapaikkojen suunnittelu. Rakennustieto Oy. Helsinki.

Opetusministeriö. 2002b. Urheilukenttien suunnittelu- ja rakentamisopas. Jaakko Pöyry Infra Rakennustieto Oy. Helsinki.

Rakentaja 2015. Onnistunut rakennushanke ja suunnittelun ohjaus. Luettavissa: http://www.rakentaja.fi/artikkelit/5330/onnistunut_hanke.htm. Luettu: 19.4.2015.

Saari, A., Sekki, T., Sinivuori, P. & Tuomela, S. 2007. Liikuntapaikkarakentamisen ympäristövaikutukset. Rakennustieto Oy. Helsinki.

Ståhl, L. 22.10.2014. Rehtori. Harjuntaustan koulu. Haastattelu. Loviisa.

Suomalainen Lääkäriseura Duodecim 2015. Liikunta ja ravitsemus. Luettavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=onn00118. Luettu: 19.4.2015.

Suomen Palloliitto 2014. Palloliitto lyhyesti. Luettavissa: <http://www.palloliitto.fi/esittely/palloliitto-lyhyesti>. Luettu: 23.10.2014.

Suomen Palloliitto 2014. Visio, missio, strategia. Luettavissa: <http://www.palloliitto.fi/palloliitto/yhteystiedot/toimintastrategia>. Luettu: 23.10.2014.

Suomen Palloliitto 2014. Yhteiskuntavastuu. Luettavissa: <http://www.palloliitto.fi/yhteiskuntavastuu>. Luettu: 23.10.2014.

Suomen Palloliitto 2014. Ässäkenttäohjelma 2014–2017. Luettavissa: <http://seuraohjelma.fi/seuranhallinto/olosuhteidenkehittaminen/avustusohjelmatjatukimuodot/assakenttaohjelma2014-2017/>. Luettu: 7.11.2014.

Suomen Terveysliikuntainstituutti 2011. Liikunnan vaikutukset elinjärjestelmittäin. Luettavissa: http://www.terveysverkko.fi/tietopankki/tyoikaisille/liikunnan_vaikutukset_elinjarjestelmiin. Luettu: 19.4.2015.

Sydänliitto 2015. Lapsen liikunnan vaikutukset. Luettavissa:

http://www.sydanliitto.fi/liikunnan-vaikutukset-lapselle#.VTOGx_ByUU4. Luettu:

19.4.2015.

Terve Koululainen 2015. Liikunnan vaikutukset. Luettavissa:

<http://www.tervekoululainen.fi/elementit/fyysinenaktiivisuus/liikunnanvaikutukset>. Luettu:

18.4.2015.

UKK-instituutti 2014. Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7-18-vuotiaille. Luettavissa: <http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1477->

[Fyysisen_aktiivisuuden_suositus_kouluikaisille.pdf](http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1477-fyysisen_aktiivisuuden_suositus_kouluikaisille.pdf). Luettu: 3.3.2015.

UKK-instituutti 2014. Lasten liikunta. Luettavissa: [http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/193-](http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/193-lastenliikunta.pdf)
[lastenliikunta.pdf](http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/193-lastenliikunta.pdf). Luettu: 18.4.2015.

UKK-instituutti 2014. Liikuntaa harrastava lapsi tai nuori liikkuu todennäköisemmin myös aikuisena. Luettavissa:

http://www.ukkinstituutti.fi/tietoa_terveysliikunnasta/liikunnan_vaikutukset/ikakaudet/liikunta_vaikuttaa_lasten_ja_nuorten_kehitykseen. Luettu: 19.4.2015.

Valtion liikuntaneuvosto. 2014. Liikuntapaikkarakentamisen Suunta-asiakirja. Esaprint Oy. Lahti.

Varho, M. 13.2.2015. Johtaja. Liikuntapaikkainstituutti. Henkilökohtainen tiedonanto. Vierumäki.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Ässäkenttäohjelma – Tyytyväisyyskysely

Taustatiedot

1. Paikkakunta _____
2. Koulun nimi _____
3. Vastaaja:
 - a. rehtori _____
 - b. liikunnanopettaja _____
 - c. muu opettaja _____
 - d. muu koulun henkilökunta _____
4. Mikä on koulunne Ässäkentän asennusvuosi?
 - a. 2010 _____
 - b. 2011 _____
 - c. 2012 _____
 - d. 2013 _____
 - e. 2014 _____
5. Ässäkenttätuote
 - a. Aaba Kotikentät Oy _____
 - b. Lappset Group Oy _____
6. Mistä saitte tietoa ohjelmasta?
 - a. Palloliiton internet – sivuilta _____
 - b. Sähköpostilla _____
 - c. Kenttätoimittajilta _____
 - d. Jalkapalloseuralta _____
 - e. Kunnan liikuntatoimelta _____
 - f. Muualta _____
7. Pysyikö asennustyö aikataulussa?
 - a. Kyllä _____
 - b. Ei _____
8. Oletteko tyytyväisiä kenttätuotteeseen?
 - a. Kyllä _____
 - b. Ei _____
9. Jos vastasitte Ei, millaisia muutoksia haluaisitte kenttään?
 - a. Suurempi kenttäkoko _____
 - b. Pienempi kenttäkoko _____

- c. Pelialustamateriaaliksi joku muu kuin hiekkatekonurmi _____
- d. Lisää kenttävarusteita (telineet, maalit jne.) _____
- e. Kentän laitaelementtien materiaaliksi joku muu kuin puumateriaali _____
- f. Maaliverkkojen materiaaliksi kestävämpi materiaali _____
- g. Parempi valaistus _____
- h. Kentän ulkopuolella oleva alue asfaltiksi tai vastaavaksi _____
- i. Muuta _____

10. Jos vastasitte muuta, millaisia muutoksia haluaisitte kenttään?

11. Onko kenttätöimittaja tehnyt kohteessa asennuksen jälkeen katselmuksen ja ta-
kuukorjauksia?

- a. Kyllä _____
- b. Ei _____

12. Ovatko kentän laitaelementit, maalit, verkot ja tekonurmipinnoitteet kunnossa?

- a. Kyllä _____
- b. Ei _____

13. Jos vastasitte Ei, millaisia peruskorjaustarpeita kentässä on?

14. Kuinka usein kentänhoitoa tehdään kunnan puolesta? (Harjaamista, lumen ja ros-
kien poistoa jne.)

- a. Viikoittain _____
- b. Kuukausittain _____
- c. Muutaman kuukauden välein _____
- d. Vuosittain _____
- e. Kenttää ei hoideta lainkaan _____

15. Kuinka paljon kenttään on kohdistunut ilkivaltaa?

- a. Paljon _____
- b. Jonkin verran _____
- c. Ei lainkaan _____

16. Jos vastasitte Paljon tai Jonkin verran, millaista ilkivaltaa kenttään on kohdistunut?

17. Käytetäänkö kenttää myös talvikuukausina?

- a. Kyllä _____
- b. Ei _____

18. Kuinka moni koulunne oppilas käyttää kenttää?

- a. Yli 100 _____
- b. Noin 20-50 _____
- c. Alle 20 _____
- d. En osaa sanoa _____

Oppilaiden liikunta-aktiivisuus

19. Onko kentän käyttö lisännyt oppilaiden liikunta-aktiivisuutta?
a. Kyllä _____
b. Ei _____
20. Mikä on oppilaiden yleisin välituntien viettotapa?
a. Istuskelua/oleskelua _____
b. Kävelyä/kuljeskelua koulupihalla _____
c. Pallopelien pelaamista _____
d. Leikkejä _____
e. Muuta _____
21. Jos vastasitte Muuta, mikä on oppilaiden yleisin välituntien viettotapa?

22. Kuinka suuren osan välitunneista kenttä on käytössä?
a. Koko välitunnin _____
b. Yli puolet välitunnista _____
c. Puolet välitunnista _____
d. Alle puolet välitunnista _____
e. Ei käytössä välitunneilla _____
23. Ketkä käyttävät kenttää eniten välitunnilla?
a. Tytöt _____
b. Pojat _____
c. Tytöt ja pojat yhtä paljon _____
d. En osaa sanoa _____
24. Onko koulunne laatinut kentälle välituntivuorot, jotta kaikki luokat pääsisivät käyttämään kenttää?
a. Kyllä _____
b. Ei _____
25. Mitkä luokat käyttävät kenttää eniten?
a. 1-2 luokkalaiset _____
b. 3-4 luokkalaiset _____
c. 4-5 luokkalaiset _____
d. 6 luokkalaiset _____
e. En osaa sanoa _____
26. Ovatko kenttää käyttävät lapset vapaa-ajallaan myös aktiivisesti liikuntaseuratoiminnassa mukana?
a. Kyllä, jalkapalloseuroissa _____
b. Kyllä, muissa liikuntaseuroissa _____
c. Ei eroa mukana ja ei mukana olevien välillä _____
d. En osaa sanoa _____
27. Järjestetäänkö kentällänne koulun liikuntatunteja?
a. Kyllä _____
b. Ei _____
28. Jos vastasitte Kyllä, minkä lajin opetukseen keskittyviä liikuntalajeja?

29. Järjestetäänkö kentällänne muitakin kuin liikuntatunteja?

a. Kyllä _____

b. Ei _____

30. Jos vastasitte Kyllä, mitä oppitunteja kentällänne järjestetään?

Jatkotoimenpiteet

31. Onko kunnallisessa kenttähankkeessa jatkossakin yksityisen sektorin rahoittajien hyödyntäminen mielestänne sopivaa?

a. Kyllä _____

b. Ei _____

32. Mitä muuta mielestänne pitäisi vielä kehittää Ässäkenttäohjelmassa?

Kiitos!

Liite 2. Saatekirje

Hei! Ohessa Ässämonitoimikenttien tyytyväisyyskysely. Se tehdään kaikille kouluille, joille Ässäkenttäasennus on tehty. Toivomme, että autatte meitä tutkimuksemme teossa vastaamalla kyselyyn viimeistään 15.12.2014. Vastausten lähettäminen on vapaaehtoista, mutta se olisi erittäin tärkeää tulevaisuuden kehitystyön kannalta. Jos tämä viesti saapuu kaupungin työntekijälle, pyydämme teitä ystävällisesti lähettämään kyselyn eteenpäin kyseisen Ässäkenttäkoulun rehtorille. Kiitos! Suomen Palloliitto S-ryhmä